

~~878(4396)JATE~~

A 171011

ATTILA TUDOMÁNYEGYETEM
BOLCSÉSZETTUDOMÁNYI KAR

SZTE Egyetemi Könyvtár
Egyetemi Gyűjtemény
1

**HELYBEN
OLVASHATÓ**

ÚTMUTATÓ

A JATE TÖRTÉNELEM SZAKOS HALLGATÓINAK
(REFORMTANTERV, 1992)

SZEGED, 1996

TARTALOMJEGYZÉK

A történelem szak a JATE-n	3
A történelem szak reformelvei	5
A történelem szak tanterve	7
A történelem szak tanegységlistája	8
A történelem szak annotált kurzuslistája	11
0A történelem szak vizsgakövetelménye	35
Speciális képzés	35
Ajánlott stratégiák	38

SZTE Egyetemi Könyvtár
Egyetemi Gyűjtemény
1

**HELYBEN
OLVASHATÓ**

A 1710M

JÓZSEF ATTILA TUDOMÁNYEGYETEM
BÖLCÉSZETTUDOMÁNYI KAR

ÚTMUTATÓ

A JATE TÖRTÉNELEM SZAKOS HALLGATÓINAK
(REFORMTANTERV, 1992)

SZEGED, 1996

SZTE Egyetemi Könyvtár
SZEVED

SZTE Egyetemi Könyvtár
SZEVED



SZTE Egyetemi Könyvtár



J000253202

A 17 10 1 1

A TÖRTÉNELEM SZAK A JATE-N

A történelem szak a legnagyobb múltú szakok egyike egyetemünkön, melynek kezdetei még az intézmény kolozsvári korszakára nyúlnak vissza.

Az 1872-ben törvényhatározat nyomán életrehívott kolozsvári egyetem négy karral indult, melyek egyike a Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Kar volt. Ehhez, valamint a Matematikai-Természettudományi Karhoz a kezdetektől hozzákapcsolódott egy Középiskolai Tanárképző Intézet, így a történelem szakos tanárképzés gyökerei szintén az egyetem indulásáig vezetnek vissza.

Ismert, hogy az első világháború lezárultával derékba tört a második magyar tudományegyetem működése. A magyar tudományosság számára kétségkívül nagy veszteség volt a közel fél évszázadnyi múltja során életképességről és gyarapodó tudományos rangról bizonyosságot tevő intézmény elvészése, ugyanakkor éppen e tragikus fejleménynek köszönheti Szeged városa — ahol a XVIII. század végétől időről időre felvetődött egy felső szintű tudományos intézmény létesítésének terve —, hogy végre egyetemnek adhatott otthont.

Az oktatás az 1921-22-es tanévvel vette kezdetét a szegedi egyetemen. Az 1921-től működő 37 tanszék sorában már megtalálható volt az Ókori Történeti és Régészeti Tanszék, a Régiségtudományi Intézet, a Közép- és Újkori [Egyetemes] Történelmi Intézet, a Magyar Művelődéstörténelmi Intézet, a Magyar Történelmi Intézet, valamint az önálló Művészettörténeti Intézet.

Az egyetem meggyökeredzéséig nagy nehézségeket kellett leküzdeni: pénzügyi, épülethiányból adódó zsúfoltságot, megfelelő könyvtár hiányát, és eleinte elegendő képzett szakember sem állt rendelkezésre minden területen. Hogy végeredményben életképes maradt a szegedi egyetem, az a város és a kormány támogatásán túl elsősorban a Szegeden oktató számos kiemelkedő tudós eredményes munkásságának és a tevékenységükkel szerzett szakmai elismertségnek volt köszönhető. A történelemsz képzésben olyan tudósok adtak rangot az egyetemnek, mint Márki Sándor, Erdélyi László, Szádeczky-Kardoss Lajos, Huszti József, Förster Aurél, Mályusz Elemér, Deér József, Főgel József, Kerényi Károly, Buday Árpád, Banner János, Hermann Egyed, hogy csak a legjelesebbekről essék, nem teljességre törekvő említés.

Az persze aligha vitatható, hogy a méretekből, a szervezett egységek, illetve az oktatók kisebb számából adódóan egy nagy egyetemhez mérve mindig is szűkebbek voltak — és maradtak — a választási és specializálódási lehetőségek. Ugyanakkor a helyzetből ellensúlyként adódó és korántsem lebecsülendő előnyök — nevezetesen a kapcsolatteremtés könnyebb lehetőségei, a személyesebb belső légkör, az intenzívebb műhelymunkára kínálkozó alkalmak — olyan pozitív adottságok, amelyek ésszerű kihasználásával igen változatos és széles körben elismertethető tudásfedezet megszerzésére nyílt — és nyílik — alkalom a szegedi történelemsz képzésben.

Ma a szak törzsképzéséről hat tanszék gondoskodik: az Ókortörténeti, a Középkori és Koraujkori Egyetemes Történeti, az Új- és Legújabbkori Egyetemes Történeti, a Középkori és Koraujkori Magyar Történeti, az Új- és Legújabbkori Magyar Történeti, valamint a Történeti Segédtudományok tanszékek. A képzés során e szervezeti egységek mindegyikével kapcsolatba kell kerülnie minden történelemsz hallgatónak. Ezekon kívül — akár csak egy fél éves betekintés erejéig, de akár az elmélyült specializálódás igényével is — az egyetem más

tanszékei is „nyitva állnak” a történelmet hallgatók előtt (pl. Régészeti, Néprajzi, Altajisztikai, Klasszika-Filológiai tanszékek, stb.).

A történelem szak oktatóinak önálló kiadványa az „Acta Historica”. A szak mellett Történész Diákkör működik, amely lehetőséget ad a diáktanulmányok pályáztatására félévenként különféle helyi, két évenként országos diákköri konferenciákon. A diákkör önálló kiadványa a „Documenta Historica”.

A jelen útmutató elsődleges célja, hogy elősegítve a tájékozódást kinek-kinek megkönnyítse a maga választotta képzési program összeállítását.

Szeged, 1996. aug. 11.

Almási Tibor
Pándi Lajos

A TÖRTÉNELEM SZAK REFORMJA A JATE-N

(Elfogadta a Történész Tanács 1992. március 5-dikén)

A./ Alapelvek

1. A reform a **tanszabadság** elvén alapul, amely a *diák* számára elsősorban szabad kurzus- és tanárválasztást jelent, ami a szakmai szabadon választott blokkban lényegében teljes, a törzsképzési szakaszban abból áll, hogy az órás tanegységek alatt alternatív kurzusok kerülnek meghirdetésre, és a tantárgyak sorrendje nem kötött; a *tanár* számára elsősorban szabad kurzushirdetést jelent, ami a szakmai szabadon választott blokkban teljes, a törzsképzési szakaszban a tantárgygazda jóváhagyása szükséges hozzá.

2. Az oktatás **kimenetszabályozott**, azaz nem elsősorban a tudás megszerzésének folyamatát rögzítjük és ellenőrizzük, hanem a megszerzett tudást mérjük és minősítjük.

3. A diploma feltételét a minősítéssel záruló oktatási egységek, azaz a **tanegységek** (te) adják. Minden tanegység minősítéssel (osztályzat; perspektívában osztályzat és/vagy pont) zárul, és nincs tanegység a minősítési feltételeken kívül. A tanegység lehet órás (szeminárium, előadás) és órátlan (szigorlat, szakdolgozat, államvizsga). Az órás tanegység elvi feltétele, hogy minimum két tanár **kurzusa** (egy darab órás [ezen belül rendszerint két órás] tanegység alatt egy oktató által meghirdetett egy szemeszteres oktatási egység) álljon mögötte.

4. A tudás minősítése megfelelő átmeneti idő után a befektetett munkamennyiséget tükröző súlyozott tanegységek (**kredit**) pontokban és/vagy osztályzatokban kifejezett differenciált összegével (**kreditpont**) történik.

5. Célunk, hogy a diák minél több ponton bekapcsolódhasson az oktatásba, illetve minél több ponton minősítéssel abbahagyhassa azt, s hogy minél többreú képzettséget szerezzen. Ennek érdekében

egyfelől a képzés többszintes: a meghatározó, átlagos terheléssel négy éves alapszint (major szak) után következhet pl. egy rövidebb specializációs, majd egy ugyancsak rövidebb posztgraduális szint (jelen anyag az alapszintet tárgyalja);

másfelől az alapszintet különféle **blokkok**, elsősorban az ún. minor szakok egészíthetik ki.

6. A képzés elvileg **egyszakos**, azaz az egyes szakok egymástól függetlenek, és minden szakra külön kell felvételizni (két szakot is lehet párhuzamosan végezni, ha mindkét felvételi sikerül, de adott szakon a terhelés azonos az egy és a két szakot végző számára).

7. A szakos képzés és a tanárképzés elválik egymástól (de tanszékeink elsősorban a szakmódszertan révén a tanárképzésben is részt vesznek). A tanárképzést a tanárképes major szak mellé lehet felvenni.

8. A mindenkori terhelés megállapításánál lehetővé kell tenni, hogy a hallgató négy év alatt el tudjon végezni vagy két major szakot, vagy egy major szakot, egy minor szakot és a tanárképzést.

B./ Képzési arányok

I. Szakos képzés

1. Törzsképzési szakasz: a történész diploma elengedhetetlen feltételét jelentő, ezért minden történész hallgató számára kötelező tantárgyak összessége (törzsanyag). Belső arányai a következők (a tanegységek tartalmi meghatározása az illetékes tantárgygazda feladata):

tantárgy	te	óra	gyj	koll	szig
magyar középkor (-1526)	3	4	1	1	1
magyar újkor (1526-1867)	3	4	1	1	1
magyar legújabbkor (1867)	3	4	1	1	1
ókor (-476)	3	4	1	1	1
egyetemes középkor (476-1492)	3	4	1	1	1
egyetemes újkor (1492-1871)	3	4	1	1	1
egyetemes legújabbkor (1871-)	3	4	1	1	1
segéd- és rokontudományok	4	6	2	2	-
összesen	25	34	9	9	7
+ szakdolgozat, államvizsga = 2	27				

2. Szakmai szabadon választott: a szak által meghirdetett összes kurzusok bármelyikéből összegyűjtött 21 tanegység, 2/3 (=14) szeminárium — 1/3 (=7) előadás megosztásban.

Megjegyzés: Nem két órás (= 1 vagy 3 órás) kurzusok — a segéd- és rokontudományok számára elfogadott két tanegységtől eltekintve — csak a szakmai szabadon választott blokkban hirdethető meg. Így egy-egy diáknál az összóraszám (attól függően, hogy a szakmai szabadon választott blokkban egy vagy két (esetleg három) órás kurzusokat látogat) nem lesz azonos. A történelem A szak képzési ideje alatt a szabad sávban engedélyezett 1 órás kurzusok felvételére előadások esetében az előírt 7 tanegységből kétszer, szemináriumok esetén az előírt 14 tanegységből négyszer van lehetőség, azaz a szabad sávban felvett kurzusok összóraszámja 36 óránál (12+24) nem lehet kevesebb. A heti — átlag — 2 órásnál hosszabb időtartamú kurzusok esetleges felvétele nem ad módot a heti 1 órás kurzusok felvételében összóraszám szerint 6 órában megállapított limit bővítésére.

II. Általános (bölcész-) képzés (= általánosan művelő tárgyak)

A JATE szakgazdái által e célra felajánlott összes kurzus (kivéve a történelmet) bármelyikéből összegyűjtött 16 — egynél több szaknál 8 db két órás — tanegység. Az előadás, ill. szeminárium aránya kötetlen.

III. A latin záróvizsga a következő feltételekkel kötelező:

1. A sikeres vizsga a latin érettségivel vagy középfokú nyelvvizsgával nem rendelkezők számára a középkori magyar szigorlat feltétele.

2. Nem tartozik a törzsképzési szakaszba; gazdája szolgáltatásként hirdeti latin kurzusokat, amelyek elismertethetők a szakmai szabadon választott blokk tanegységei között.

3. A legfeljebb 3 — de nem szükségképpen egymást követő — félév tartamú latin nyelvi képzés (— kezdő, középfaladó, haladó —) során szerzett minősítések a szabad sávban előírt szemináriumi jegyek közé számítandók, beleértve az utolsó latin kurzus lezárásaképpen szerzett latin záróvizsga érdemjegyet is.

C./ Az egyszakos diák terhelése (tanárképzés nélkül)

I. Összterhelés

történelem szak	48 te	ca. 76 óra
általános tárgyak	16 te	32 óra
összesen	64 te	ca. 108 óra

II. Átlagterhelés szemeszterenként

a./ heti óraszám (ca.)	szakos	9,50 = 10 óra
	általános	4,00 = 4 óra
	összesen	13,50 = 14 óra
b./ szeminárium (ca.)	szakos (23 db)	2,875 = 3 db
	általános (11)	1,375 = 1 db
	összesen (34)	4,25 = 4 db
c./ előadás (ca.)	szakos (16 db)	2,00 = 2 db
	általános (5)	0,625 = 1 db
	összesen (21)	2,625 = 3 db
d./ szigorlat (7 db)		0,875 = 1 db

A TÖRTÉNELEM SZAK TANTERVE

1. A történelem szak „A” felvételi, tanárképes szak.
2. Célja olyan diplomás történészek képzése, akik megfelelnek az ilyen képesítéshez kötött állások követelményeinek, illetve akik ezen túl képesek helytállni az értelmiségi jellegű szakterületeken.
3. A képzés egyszakos, azaz a történelem szak minden más szaktól független, és külön kell rá felvételizni.
4. A szakos képzés alapszintből, az alapszint mellé rendelt különféle blokkokból, valamint az alapszintre épülő további képzési szakasz(ok)ból áll. Jelen tanterv az alapszinttel foglalkozik.
5. A diploma feltétele 48 darab minősítéssel záruló tanegység (benne ca. 76 tantervi óra, 23 gyakorlati jegy, 16 kollokvium és 7 szigorlat) teljesítése. A szak óraszámát a tetszés szerinti szemeszterenkénti ütemezésben teljesíthető, azaz nincs szemeszterenkénti kötelező óraszám (az ösztöndíj teljesített órázámmal összefüggő feltételeit természetesen más szabályzatok rendezik).

6. A tanórás tanegységek alatt alternatív kurzusok kerülnek meghirdetésre, amelyeket az aktuális kurzuslista tartalmaz.

7. A latin érettségivel vagy középfokú nyelvvizsgával nem rendelkezők számára a középkori magyar szigorlat feltétele a sikeres latin záróvizsga. Mentesség esetén az előírt számú tanegységet más kurzusok felvételével kell teljesíteni.

8. Mint általános kari követelmény az államvizsga feltétele két darab nyelvvizsga (egy alapfokú és egy középfokú). A jeles (5) vagy jó (4) eredményű latin záróvizsga az egyik (az alapfokú) nyelvvizsgaként elismertethető.

9. A szakos képzés összvolumene két részből tevődik össze. Az egyik a törzsképzési szakasz, amely a történelem diploma elengedhetetlen feltételét jelentő, ezért minden történelem hallgató számára kötelező tantárgyak összessége. 25 tanegységből, benne 34 tantervi órából, 9 gyakorlati jegyből, 9 kollokviumból és 7 szigorlatból áll. Az egyes, szigorlattal záruló tantárgyak tetszőleges sorrendben teljesíthetők. Az egyes tantárgyakon belül a szigorlat előfeltétele a tárgy többi követelményének teljesítése.

10. A másik összetevő a szakmai szabadon választott blokk, amely a szak által meghirdetett, illetve ilyenként elismert összes kurzus bármelyikéből összegyűjtött 21 tanegység, azaz ca. 42 tantervi óra teljesítését jelenti, 2/3 szeminárium — 1/3 előadás megoszlásban.

11. Mint általános kari követelmény az államvizsga feltétele az egyetem összes — a szakgazdák által e célra felajánlott — kurzusainak (kivéve a történelem szakot) bármelyikéből összegyűjtött, az általánosan művelő tárgyak rovatában elkönyvelhető 16 tanegység, azaz 32 tantervi óra.

12. A fentiekén túl a diploma feltételeként külön tanegységet jelent a szakdolgozatkészítés, valamint a szakdolgozat megvédéséből álló államvizsga.

Kiegészítések

A Történelem Tanszékvezetők Tanácsa 1996. június 21-i ülésen az alábbi kiegészítéseket fogadta el:

1. A történelem szakos hallgatók 5. félévi kurzusfelételének feltétele, hogy a megkezdő 4 félév során az előírt 7-ből 3 tetszőlegesen megválasztott szigorlatot sikerrel teljesítsenek.

2. A történelem szak szaktárgyi követelményei alapvetően 8 félév alatt teljesítendőek. A 9. és a 10. félév a szakdolgozat elkészítésére — tanárszakosok esetében a gyakorló tanítás teljesítésére —, továbbá az államvizsga-felkészülésre szolgál. A szakmai kurzusok közül a 9. és 10. félévben mindössze 1–1 szakdolgozati szeminárium teljesítése megengedett, amelyek a szakos szabadon választott szemináriumok sorában ismertethetők el.

A TÖRTÉNELEM SZAK TANEGYSÉGLISTÁJA

A tantervnek megfelelően a szakos képzés két részből áll: „törzsképzési szakasz” és „szakos szabadon választott” blokk.

Felhívjuk a hallgatók figyelmét, hogy az alábbiakban az egyes tanegységek előtt felsorolt kódszám-szerű megjelölések nem azonosak az egyetemi tantervben feltűnő kódszámokkal.

A jelen felsorolásban megadott jelölések **tantervi azonosítószámok**, amelyek a szakon belüli tájékozódást szolgálják, ill. a hallgató képzésbeli előrehaladásának követését teszik lehetővé. E kettős megjelölés remélhetőleg ideiglenes állapot, s a későbbiekben megtörténik a két rendszer működőképes összehangolása.

A tantervi azonosítószámok értelme

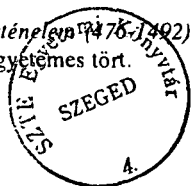
- első számjegy: képzési szakasz:
 - 1 = törzsképzés
 - 2 = szabadon választott
 - 3 = specializáció
 - 4 = szakmódszertan
 - 5 = szakdolg., államvizsga

- második számj.: szakág, korszak:
 - 0 = bármely/mind
 - 1 = segéd-, rokontud.
 - 2 = ókor
 - 3 = középkori egyetemes
 - 4 = középkori magyar
 - 5 = újkori egyetemes
 - 6 = újkori magyar
 - 7 = legújabbkori egyet.
 - 8 = legújabbkori magyar

- harmadik számj.: jelleg:
 - 1 = előadás (kollokvium)
 - 2 = szeminárium (gyak. jegy)
 - 3 = szigorlat
 - 4 = szakdolgozat
 - 5 = államvizsga

Törzsképzési szakasz (25 te, 34 óra)

azonosító	te neve	te fajta	óra-szám	elő fel.
<i>segéd- és rokontudományok</i>				
TÖ-111a	Segéd- és rokontudományok	koll	2	-
TÖ-111b	Segéd- és rokontudományok	koll	1	-
TÖ-112a	Segéd- és rokontudományok	gyj	2	-
TÖ-112b	Segéd- és rokontudományok	gyj	1	-
<i>ókori egyetemes történelem (-476)</i>				
TÖ-121	Ókori egyetemes történelem	koll	2	-
TÖ-122	Ókori egyetemes történelem	gyj	2	-
TÖ-123	Ókori egyetemes történelem	szig	-	121,122
<i>középkori egyetemes történelem (-476-1492)</i>				
TÖ-131	Középkori egyetemes tört.	koll	2	-



TÖ-132	Középkori egyetemes tört.	gyj	2	=
TÖ-133	Középkori egyetemes tört.	szig	-	131,132

középkori magyar történelem (-1526)

TÖ-141	Középkori magyar tört.	koll	2	-
TÖ-142	Középkori magyar tört.	gyj	2	-
TÖ-143	Középkori magyar tört.	szig	-	141,142 latin zv

újkori egyetemes történelem (1492-1871)

TÖ-151	Újkori egyetemes tört.	koll	2	-
TÖ-152	Újkori egyetemes tört.	gyj	2	-
TÖ-153	Újkori egyetemes tört.	szig	-	151,152

újkori magyar történelem (1526-1867)

TÖ-161	Újkori magyar tört.	koll	2	-
TÖ-162	Újkori magyar tört.	gyj	2	-
TÖ-163	Újkori magyar tört.	szig	-	161,162

legújabbkori egyetemes történelem (1871-)

TÖ-171	Legújabbkori egyetemes tö.	koll	2	-
TÖ-172	Legújabbkori egyetemes tö.	gyj	2	-
TÖ-173	Legújabbkori egyetemes tö.	szig	-	171,172

legújabbkori magyar történelem (1867-)

TÖ-181	Legújabbkori magyar tört.	koll	2	-
TÖ-182	Legújabbkori magyar tört.	gyj	2	-
TÖ-183	Legújabbkori magyar tört.	szig	-	181,182

Szakos szabadon választott (21 te, max. 42 óra)

TÖ-201.01	Szakos szabadon választott	koll	1v2	-
TÖ-201.02	Szakos szabadon választott	koll	1v2	-
TÖ-201.03	Szakos szabadon választott	koll	1v2	-
TÖ-201.04	Szakos szabadon választott	koll	1v2	-
TÖ-201.05	Szakos szabadon választott	koll	1v2	-
TÖ-201.06	Szakos szabadon választott	koll	1v2	-
TÖ-201.07	Szakos szabadon választott	koll	1v2	-
TÖ-202.01	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.02	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.03	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.04	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.05	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.06	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.07	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.08	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-

TÖ-202.09 Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.10 Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.11 Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.12 Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.13 Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.14 Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-504 Szakdolgozatkészítés	szd	-	-
TÖ-505 Államvizsga	áv	-	-

Bölcsészeti alapdiploma 48 te max. 76 óra

A történelem tanár-szakosok számára a szakmódszertan keretében a szak a fentiekben felül meghatározott kurzusokat hirdet.

Felhívjuk a hallgatók figyelmét, hogy az Országos Diákköri Konferencián díjazott dolgozat elkönnyelhető a szakos szabadon választott blokk egy tanegységéig.

A TÖRTÉNELEM SZAK ANNOTÁLT KURZUSLISTÁJA

A szakos tanegységlistában szereplő, de az alábbi kurzusok között fel nem sorolt **vizsgákat** (ideértve a szigorlatokat is) a hallgató bármely félév végi vizsgaidőszakban leteheti, amennyiben előfeltételeiket megszerezte vagy a vizsga időpontjáig megszerzi. A letenni kívánt vizsga-tanegységeket a félév elején fel kell venni a leckekönyvbe (a szigorlatokat is!).

Az előadások kollokviummal, a szemináriumok gyakorlati jeggyel zárulnak.

A kurzuslista az egész tanévre van meghirdetve. Amennyiben a kurzus csak az első vagy csak a második félévben kerül meghirdetésre, (I)-al ill. (II)-al jelezzük. A mindkét félévben meghirdetett kurzusokat külön nem jelezzük.

A kurzusok tantervi azonosítószámai azt jelzik, hogy a tanegységlista mely tanegységeinek teljesítéséhez vehetők fel.

Egy — rendszerint többfunkciójú — kurzust egy hallgató csak egy alkalommal, egy tanegység teljesítéséhez vehet fel. A hallgatónak a félév elején jeleznie kell, hogy az adott kurzust milyen céllal (milyen tanegység teljesítéséhez) veszi fel. Azaz a kurzus tantervi azonosítószámát — akár az egyetemi tanrendi kódszám mellett is! — célszerű beírnia az indexbe! Adott kurzus követelményei azonosak minden diák számára, függetlenül attól, hogy milyen céllal veszi fel azt. Az indexbe felvett kurzus nem teljesítése elégtelen érdemjeggyel jár.

TÖRZSKÉPZÉSI SZAKASZ

SEGÉD- ÉS ROKONTUDOMÁNYOK

TÖ-111a.01 **A történeti segédtudományok alapjai.** (1ea + 1szem). Makk Ferenc tszv. egy. tan. (ea), Makk Ferenc tszv. egy. tan. vagy Almási Tibor adj., ill. Kőfalvi Tamás és Piti Ferenc PhD-ösztöndíjasok (szem) (II).

Történetírás és történettudomány, a rész-, ágazati és segédtudományok fogalma. A klasszikus segédtudományok (papirologia, paleográfia, kronológia, sigillográfia, heraldika, diplomatika, genealógia stb.) alapjai. Kronológiai és paleográfiai gyakorlatok.

TÖ-111a.02 Bevezetés a diplomatikába. (1ca+1szem). Almási Tibor adj. Előfeltétel: megfelelő latin nyelvi ismeretek (II).

Az oklevél fogalma. Oklevelezés Európában. A középkori magyar oklevelezés korszakai. Az oklevél fő típusai. Oklevél, pecsétek. A főbb oklevélkiadó intézmények. Árpád-kori és Anjou-kori oklevelek olvasása.

TÖ-111b.01 Fejezetek a magyarországi művészet történetéből. (2ea). Hajnóczy Gábor docens (I–II).

A félvév során a honfoglalástól Mária Terézia uralkodásának végéig történik a hazai művészet történetének tárgyalása. Egyes "fejezetek" (román kor, gótika, reneszánsz, stb.) az európai párhuzamos jelenségek értelmezik.

TÖ-111b.02 Művészet II. Frigyes itáliai udvarában. (2ea). Hajnóczy Gábor docens (I).

A Hohenstauf császár dél-itáliai udvarában a klasszikus művészetet tudatosan felhasználó, keleti és nyugati hatásokat ötvöző, virágzó művészet bontakozott ki, amely nagyszabású építészetet, ötvös és monumentális plasztikai művészetet, valamint miniatúra és könyvművészetet teremtett.

TÖ-111b.03 Vizuális esztétika. (2ea). Szuromi Pál megh. ca. (I).

TÖ-112a.01 Könyvészeti, levéltári és forrástani ismeretek. (2szem). Makk Ferenc tszv. egy. tan. (I).

Forrásörző intézmények, a könyvtári és a levéltári anyag rendszere, feltárási lehetőségek, segédletek. Bibliográfia. A történeti források tipologizálása. A fő történeti korszakok írott kútfoi, sajátosságaik. Forrásérték és -kritika. Forrás és feldolgozás.

TÖ-112a.02 Könyvészeti, levéltári és forrástani ismeretek. (2szem). Almási Tibor adj., vagy Serfőző Zoltán adj., Sebők Ferenc adj., Kőfalvi Tamás és Piti Ferenc PhD-ösztöndíjasok (I).

Több csoport számára; ld. mint az előző

TÖ-112b.01 A XX. századi magyar történetírás fő irányzatai. (1szem). Serfőző Zoltán adj. (I–II).

Híres történészviták (Száműzött Rákóczi-vita, Szekfű—Mályusz-, Istványi G.—Joó T.-viták, 1956-os Petőfi-köri történešzvíta) keretében főleg a XX. sz. első felének magyar történetírói irányzatainak áttekintése.

TÖ-112b.02 A XIX–XX. századi francia történetírás fő áramlatai különös tekintettel az Annales-ra. (1szem). Serfőző Zoltán adj. (I–II).

Történeti előzmények bemutatása után főleg a XX. századi francia történetírás fő elméleti kérdéseinek áttekintése nagy történešzgyeńiségek (M. Bloch, L. Fèbvre, F. Braudel, J. Le Goff, G. Duby) történelemfelfogása kapcsán.

TÖ-112b.03 Fejezetek a magyar historiográfia történetéből. (1szem). Sebők Ferenc adj. (I–II).

A kurzus áttekintést ad a magyarországi történetírásról kialakulásától 1945-ig, különös tekintettel a középkorra.

TÖ-112b.04 Fejezetek az egyetemes historiográfia történetéből. (1szem). Sebők Ferenc adj. (I–II).

A kurzus nyomon követi a történeti gondolkodás kialakulását és fejlődését a kezdetektől a 19. sz. végéig.

ÓKORI EGYETEMES TÖRTÉNELEM (—476)

TÖ-121.01 Az ókori Kelet történetének alapvonalai. (2ea). Wojtilla Gyula tszv. doc. (I).
Az előadások az ókori kelet legjelentősebb államainak legfontosabb sajátosságait mutatja be. Különös figyelmet szentel a népek, nyelvek, kultúrák genezisére és a kölcsönhatásokra. Súlyponti helyet kapnak azok a területek, amelyekről a rendelkezésre álló magyar nyelvű szakirodalom hiányos vagy elavult, és ahol a nemzetközi kutatások különösen sok új eredménnyel jártak az elmúlt években.

TÖ-121.02 Az ókori vallástörténet alapjai. (2ea). Wojtilla Gyula tszv. doc. (II).
Az előadások az egyetemes vallástörténet elméleti és módszertani kérdéseinek érintésével az ókor nagy vallási rendszereit mutatják be a megfelelő történeti, művelődéstörténeti háttérrel és különös figyelmet fordítva az összehasonlító vallástörténeti kutatások legújabb eredményeire.

TÖ-121.03 Fejezetek az ókori Róma történetéből; köztársaságkor. (2ea). Hoffmann Zsuzsanna tud. fmts. (I).

A római történelem vázlatos áttekintése során néhány jelentősebb új tudományos eredmény ismertetése, ill. olyan kérdések részletesebb megbeszélése, amelyek a tankönyvben nem szerepelnek vagy nem megfelelő mélységben és terjedelemben.

TÖ-121.04 Fejezetek az ókori Róma történetéből; császárságkor. (2ea). Hoffmann Zsuzsanna tud. fmts. (II).

A császárságkor történetének (gazdaság, társadalom, politika, kultúra) főbb vonalainak bemutatása ókori források és modern szakirodalom tükrében.

TÖ-121.05 Fejezetek az ókori Hellas történetéből. (2ea). Farkas Zoltán tans.

Az előadássorozat tárgya a Kr. e. VI–IV. századi Athén politika- és társadalomtörténete.

TÖ-122.01 Az ókori Indiai története és kultúrája. (2szem). Wojtilla Gyula tszv. doc. (I).
A szeminárium az ókori India társadalmi vallástörténetének, filozófiatörténetének, művészettörténetének kiemelkedő fontosságú fejezeteit dolgozza fel referátum formájában.

TÖ-122.02 Bevezetés az ókori keleti történeti források tanulmányozásába. (2szem). Wojtilla Gyula tszv. doc. (II).

Előfeltétel: legalább egy világnyelv alapos ismerete.

A szeminárium az Ókori keleti chrestomathia válogatott szemelvényeinek feldolgozása során bevezetést nyújt a forráskritika és az orientalisztika alap-elemeibe.

TÖ-122.03 Fejezetek az indoeurópai nyelvű népek történetéből. (2szem). Wojtilla Gyula tszv. doc. (II).

Előfeltétel: legalább egy világnyelv alapos ismerete.

A szeminárium résztvevői Nyugat-Európának a Római Birodalomnak a Balkán uralma alá eső területein élő, a balkáni, kisázsiai és délkeletázsiai indoeurópai

nyelveket beszélő népek ethnogenezisének és korai történetének problémáival ismerkednek meg.

TÖ-122.04 Mithras keleten és nyugaton. (2szem). Wojtilla Gyula tszv. doc. (II).

A Mithras-kultusz nyelvi és régészeti emlékeinek vizsgálata.

TÖ-122.05 Szemelvények római történeti forrásokból. Forráselemzés latin előképzettséggel rendelkező hallgatóknak. (2szem). Maróti Egon prof. em. (I–II).

A foglalkozás célja történeti-tartalmi szempontból érdekes forrásszemelvények feldolgozása, a szövegértés-fordítás készségének fokozása.

TÖ-122.06 Hadviselés az ókori Rómában. (2szem). Hoffmann Zsuzsanna tud. fmts. (I).

Az ókori Róma hadművészetének, a hadsereg szervezetének, harci tevékenységének bemutatása ókori források tükrében.

TÖ-122.07 Mindennapi élet az ókori Rómában. (2szem). Hoffmann Zsuzsanna tud. fmts. (I)

A római köztársaság kora gazdaság- és társadalomtörténetének áttekintése fő vonalaiban. A szeminárium súlypontja a mindennapok kultúrájának elemző bemutatása (család, nevelés, iskolák, ház–lakás, foglalkozások, öltözködés, szabadidő és szórakozás) az antik forráshagyomány és a vonatkozó szakirodalom bemutatása alapján.

TÖ-122.08 Szemelvények Gellius munkájából. (2szem). Hoffmann Zsuzsanna tud. fmts. (I–II)

Előfeltétel: latin előképzettség.

Forráselemző szeminárium Gellius: Attikai éjszakák című művéből vett szemelvények feldolgozásával.

TÖ-122.09 Római vallástörténet. (2szem). Hoffmann Zsuzsanna tud. fmts. (II).

A római vallás istenalakjainak és legfontosabb ritusainak bemutatása antik források, ill. modern szakirodalom alapján.

TÖ-122.10 Római politikusok (2szem). Hoffmann Zsuzsanna tud. fmts. (II).

Kiemelkedő köztársaságkori politikusok pályafutásának elemzése ókori források és modern szakirodalom tükrében.

TÖ-122.11 A görög történetírás. I–II. (2szem). Farkas Zoltán tans. (I–II).

Bevezetés a görög historiográfia történetébe. A magyar fordításokban is olvasható szerzőkön kívül (Hérodotos, Thukydides, Xenophon, Polybios) a csak fragmentumokban fennmaradt (korai ill. hellénisztikus) történetírók bemutatásának célja a kontinuitás és változás illusztrálása a görög próza egyik vezető műfajában.

TÖ-122.12 Plutarkhos: Themistoklés. I–II. (2szem). Farkas Zoltán tans. (I–II).

Forráselemző szeminárium. A megjelölt életrajz elemzésének keretében feldolgozandó főbb témák: az antik forrás értelmezésének nehézségei, Plutarkhos és helye az antik biográfia fejlődésében. Themistoklés történelmi szerepének megítélése a különböző forrásokban (Hérodotos, Aristotelés, Cornelius Nepos) és a modern szakirodalomban.

TÖ-122.13 Görög rétorok a Római Birodalomban (Kr. u. IV. sz.). (2szem). Farkas Zoltán tans. (II).

A szeminárium célja egyrészt, hogy kevésbé ismert görög szónokok, illetve ismert szónokok kevésbé ismert beszédeinek/beszédrészleteinek elemzése során bemutassa a 4 századi történelem jelentős forráscsoportját, másrészt a kurzus betekintést nyújt a későantikvitás közép- és felsőfokú oktatásába is.

- TÖ-122.14 A buddhizmus meghonosodása Kínában.** (2szem). Hamar Imre tans. (I).
A szeminárium arra a kérdésre keresi a választ, hogy mi a különbség az indiai és a kínai buddhizmus között. Összehasonlítja az indiai és a kínai gondolkodást; nyomon követi a buddhista tanítások elkínaiasodását. Szó esik még a kínai buddhista közösségek szervezetről, gazdasági tevékenységéről.
- TÖ-122.15 A Sang- és Csou-kor művelődéstörténete.** (2szem). Hamar Imre tans. (I).
A szeminárium azt vizsgálja, hogy a kínai kultúra miként alakult ki, s melyek főbb jellegzetességei. Részletesen tárgyalja azokat a társadalmi, gazdasági és politikai folyamatokat, amelyek elvezettek a császárság kialakulásához.
- TÖ-112.16 A kínai buddhista iskolák.** (2szem). Hamar Imre tans. (II). Ez a választörténeti szeminárium a legfontosabb kínai buddhista iskolák kialakulásával és tanításaival foglalkozik. Rámutat az egyes iskolák és a császári udvar közti kapcsolatokra, arra, hogy a császár milyen módon támogatta a különböző iskolákat.
- TÖ-122.17 A Csin- és Han-kor művelődéstörténete.** (2szem). Hamar Imre tans. (II).
A szeminárium részletesen tárgyalja az első kínai császár pályafutását, Kína egységének megteremtését. Ezt követően a Han-kort vizsgálja társadalmi, politikai és gazdasági szempontból.
- TÖ-122.18 A Római Birodalom Duna-menti provinciáinak története.** (2szem). Székely Melinda nyelvtanár. (I).
A tartományok megszervezése, gazdasági, politikai, katonai jelentőségük, társadalmi, vallási kultúráis életük. A romanizáció folyamata, ellentmondásai. A limes kialakulása, szerepe.

KÖZÉPKORI EGYETEMES TÖRTÉNELEM (476—1492)

- TÖ-131.01 Az Európán kívüli világ a középkorban.** (2ea). Anderle Ádám tszv. egy. tan., Wojtilla Gyula tszv. doc., Hamar Imre tans., Zimonyi István tszv. doc., Márton Alfréd tans. (I).
Prekolumbián Amerika, India, Kína, a muszlim világ és az eurázsiai steppe középkori történetének áttekintése (V-XV. sz.).
- TÖ-131.02 Kelet-Európa története a X-XIII. században.** (2ea). Zimonyi István tszv. doc. (I).
A kijevei Rusz történetén kívül a volga bolgárok és a hunok története is része az előadásnak.
- TÖ-131.03 Gazdaság, társadalom, civilizáció a középkorban.** (2ea). Csernus Sándor adj., Galamb György tans., Szántó Richárd PhD-ösztöndíjas, Farkas Csaba megh. ca. (I).
A középkori Európa, ill. egyes régióinak történetét, fejlődési sajátosságait áttekintő előadássorozat.
- TÖ-131.04 Politikai rendszer és politikai gondolkodás a középkori Nyugat-Európában.** (2ea). Csernus Sándor adj. (I).
A korai középkortól a XV. sz. végéig terjedő időszak politikai rendszerének mozgásait, változásait áttekintő előadás.
- TÖ-131.05 Az Oszmán Birodalom története I.** (2ea). Ivanics Mária doc. (I).
- TÖ-132.01 Kelet-Európa koraközépkori történetének keleti forrásai.** (2szem). Zimonyi István tszv. doc. (I).

A szemináriumon elsősorban a muszlim irodalom, Dzsajhání-hagyomány, Balhí-hagyomány, Maszúdi és Ibn Fadlán művei kerülnek megbeszélésre.

- TÖ-132.02 **Az iszlám a középkorban.** (2szem). Zimonyi István tszv. doc. (I).
Szemináriumi dolgozatok készülnek megadott szakirodalomból, amelyet nyilvánosan megvitattunk.
- TÖ-132.03 **Fejezetek Anglia történetéből a XI-től a XV. századig.** (2szem). Szántó Richárd PhD-ösztöndíjas. (I).
A szeminárium célja az angol társadalom, a politikai rendszer és az intézményrendszer között lévő összefüggések nyomkövetése a XI-től a XV. századig.
- TÖ-132.04 **A "két kard" politikai gondolkodás a középkori nyugaton.** (2szem). Galamb György tans. (I).
A korabeli források elemzésére építve a szakrális és a világi hatalom ellentétei és egymásrautaltsága. A hatalom megszentelt voltához fűződő hiedelmek, rítusok és szimbólumok. A monarchiák fölemelkedésének társadalmi és szervezeti háttere, a hatalomgyakorlás "technológiája"; a politika deszakralizációja: testületek, rendek, népszuverenitás.
- TÖ-132.05 **Koldulórendek és eretnekek.** (2szem). Galamb György tans. (I).
A ferencesek és a domonkosok szerepe a középkori társadalmakban a korabeli vallási elégedetlenség elnyomásában illetve integrálásában. A vallási-ideológiai kontroll módszerei és technikái.
- TÖ-132.06 **Literátusok és lovagok. A XII. század nyugat-európai kultúrája.** (2szem). Galamb György tans. (I).
Katedrálisok, egyetemek és udvarok. Alkotók és közönségük. Vallásos képzetek a romantika és a gótika esztétikájában, a túlvilág, a szerelem és a kaland témái a különféle művészeti ágakban. Misztikusok és skolasztikusok ellentéte, a XII. századi "reneszánsz"; a korabeli "népi" kultúra problémái.
- TÖ-132.07 **Kultúra és társadalom a középkori Nyugaton (VIII–XIV. sz.).** (2szem). Galamb György tans. (I).
- TÖ-132.08 **A nyugati társadalom belső és külső expanziója a középkorban. I–II.** (2szem). Csernus Sándor adj. (I–II).
A szeminárium a nyugat-európai társadalom belső (helyi, regionális, belső strukturális) és külső (gazdasági, kereskedelmi, politikai, katonai, ideológiai) expanziójának tanulmányozását célozza a vonatkozó források és feldolgozások alapján.
- TÖ-132.09 **A középkori Franciaország. I–II.** (2szem). Csernus Sándor adj. (I–II).
A szemináriumi foglalkozásokon elsősorban a középkori franciaországi viszonyok főbb vonásainak vizsgálatára kerül sor magyarra fordított, ill. francia nyelvű források alapján.
- TÖ-132.10 **Bizánc a IV–X. században.** (2szem). Farkas Csaba megh. ea. (I).
- TÖ-132.11 **Bizánc történeténe, gazdasága, társadalma a XI–XV. században.** (2szem). Farkas Csaba megh. ea. (I).
- TÖ-132.12 **Kárpát-medence etnikai képe a VI–VIII. században.** (2szem). Márton Alfréd tans. (I).
Az avar-korban a Kárpát-medence etnikai képe változik. E korban megjelenő etnikumok (avarok, gepidák, szlávok, onogurok, bolgárok) az írott forrásokban. Régészeti hagyatékok.

- TÖ-132.13 A mongol világbirodalom.** (2szem). Márton Alfréd tans. (I).
Mongol nyelvű népek uralomra kerülése Kelet-Belső-Ázsiában, Dzsingisz kán mongol világbirodalmának létrejötte, a mongol utódállamok (Jüan-din, Csagatáj ulusz, Arany Horda, illarida Perzsia) története, Timur Lenk kora.
- TÖ-132.14 Közép-Ázsia története (VIII-XIII. sz.).** (2szem). Márton Alfréd tans. (I).
Közép-Ázsia területén létrejövő nomád birodalmak, törzsszövetségek (türkök, szeldzsüök, oguzok stb.) történetének áttekintése az iszlám megszületésétől Dzsingisz kán megjelenéséig.
- TÖ-132.15 Kelet-Belső-Ázsia története.** (2szem). Márton Alfréd tans. (II).
A türk-kori orthoni feliratok elemzése kapcsán történeti kitekintés Kelet-Belső-Ázsiára s a türkök által ismert világra. Forráselemző óra.
- TÖ-132.16 A Türk Kaganátus története.** (2szem). Márton Alfréd tans. (II).
A világtörténelem egyik legnagyobb birodalmának története. A türkök nyelve, etnikuma. Türkök viszonya a környező civilizációkhoz. Türk források.
- TÖ-132.17 Steppei nomádok az írott források tükrében.** (2szem). Márton Alfréd tans. (I–II).
Korábban steppetörténet témájában a hallgató által készített dolgozatok továbbfejlesztése az írott források (török, muszlim, kínai, görög stb.) figyelembevételével. Előfeltétel: gyak. jegy egy steppetörténeti kurzusból.

KÖZÉPKORI MAGYAR TÖRTÉNELEM (–1526)

- TÖ-141.01 Magyar őstörténet a IX. század végéig.** (2ea). Tóth Sándor László tszv. egy. doc. (I).
A nyelvészet és a magyar őstörténet. A régészet szerepe; régészeti kultúrák. Magyar őshazák (Magna Hungaria, Levédia, Etelköz). A magyar törzsszövetség kialakulása, szervezete. Politikátörténet a IX. században; a magyarok külkapcsolatai. A honfoglalás és jelentősége.
- TÖ-141.02 A turulmadártól a kettős keresztig.** (2ea). Makk Ferenc tszv. egy. tan. (I).
A magyarság története Álmos fejedelemtől III. Bélaig. Tárgyalásra kerül: honfoglalás, kalandozások, törzs, törzsszövetség, államalapítás, társadalmi fejlődés; kül és belpolitika.
- TÖ-141.03 Városfejlődés a Mohács előtti Magyarországon** (2ea). Petrovics István adj. (I).
A várostörténeti kutatások eddigi fejlődésének, jelenlegi helyzetének áttekintése. Terminológiai és fogalmi alapvetés. A középkori magyar városfejlődés főbb kérdéseinek áttekintése a források, a gazdasági–társadalmi fejlődés és a királyi várospolitika tükrében.
- TÖ-141.04 Magyar őstörténet** (2ea). Zimonyi István tszv. doc. (I).
A kurzus a magyarság kialakulásának kérdéseit veszi sorra, elsősorban az V-IX. századi történetre helyezve a súlypontot.
- TÖ-141.05 A magyar kora középkor vitás kérdései.** (2ea). Kristó Gyula egy. tan. (II).
Az előadás sorra veszi mindazokat a nyitottnak tűnő kérdéseket a magyar nyelv fennmaradásától a székelyek eredetén át Anonymusig, amelyek hosszú idő óta viták keresztültüzében állnak.
- TÖ-141.06 Az Uráltól a Kárpátokig.** (2ea). Makk Ferenc tszv. egy. tan. (II).

Magyar őstörténeti áttekintés. A magyar őstörténet forrásai. Nyelvrokonság; uráli őshazák; a magyarság vándorlása, őshazák. Gentilizmus, népvándorlás. Idegen etnikumok.

- TÖ-141.07 **Erdély a középkorban.** (2ea). Kordé Zoltán adj. (II).
A középkori Erdély társadalmi, politikai és etnikai viszonyai.
- TÖ-142.01 **A Kárpát-medence és a magyarság IX–XI. századi története.** (2szem). Petrovics István adj. (I).
A szeminárium a magyar őstörténet és a korai feudalizmus (vándorlás, honfoglalás, kalandozások, államszervezés) fő kérdéseit tekinti át, különös hangsúlyt fektetve a Kárpát-medence honfoglalás kori és azt megelőző viszonyaira.
- TÖ-142.02 **Jogélet és törvényhozás a középkori Magyarországon.** (2szem). Petrovics István adj. (I).
A magyar államalapítás és a mohácsi csata közötti időszak főbb törvénykezési emlékeinek formai és tartalmi vizsgálata.
- TÖ-142.03 **A középkori magyar városfejlődés néhány kérdése.** (2szem). Petrovics István adj. (II).
A szeminárium a középkori magyar városfejlődés néhány általános, illetve egyedi kérdésével foglalkozik, különös tekintettel néhány fontosabb város történetére.
- TÖ-142.04 **Társadalmi–politikai változások a középkori Magyarországon.** (2szem). Petrovics István adj. (II).
A középkori magyar társadalom fejlődésének, változásainak vizsgálata a politikai eseménymenet tükrében a korabeli — jobbra elbeszélő — források alapján.
- TÖ-142.05 **Az egyház a Mohács előtti Magyarországon.** (2szem). Petrovics István adj. (II).
A magyarság keresztény hitre térítésének, a magyarországi egyházszervezet alapvetésének és fejlődésének áttekintése a kezdetektől a XVI. század elejéig.
- TÖ-142.06 **Képes Krónika.** (2szem). Kordé Zoltán adj. (I).
A középkori magyar krónikairódalom. A Képes Krónika részai. A krónika olvasása magyarázatokkal.
- TÖ-142.07 **Kézai Simon krónikája.** (2szem). Kordé Zoltán adj. (I).
Megjegyzés: Elsősorban őstörténet és medievista szakosoknak. Felvételéhez latin nyelvtudás szükséges.
A Kézai-krónika olvasása (latinul) és fordítása kommentárral.
- TÖ-142.08 **Fejezetek a magyarországi kereszténység korai történetéből. I.** (2szem). Koszta László adj. (I).
Megjegyzés: A kurzus felvételéhez latin nyelvtudás szükséges.
A szeminárium a keresztény misszió és az egyházszervezés legfontosabb forrásainak feldolgozásával bemutatja a keresztény egyház magyarországi kiépülését.
- TÖ-142.09 **Szent királyok nemzetsége.** (2szem). Koszta László adj. (I).
A szeminárium áttekinti a szentség középkori fogalmát és a korabeli szentkultusz megnyilvánulásait, majd sorra veszi az Árpád-ház szentjeinek életét, legendájukat, tiszteletük alakulását, végül bemutatja milyen szerepet játszottak a szentek a dinasztia legitimizálásába és hatalomgyakorlásába.
- TÖ-142.10 **Az Árpád-kor művelődéstörténete és anyagi kultúrája.** (2szem). Koszta László adj. (I).

A szeminárium bemutatja a korabeli "lakáskultúrát", az örözködést, a királyi koronázásukat, a könyvkultúrát, az egyházi és a világi zenét, valamint az írásbeliség helyzetét.

- TÖ—142.11 **Az Árpád-kor gazdaságtörténete.** (2szem). Koszta László adj. (I).
A szeminárium az Árpád-kor demográfiai helyzetének, az eltartandó népesség számának bemutatásából kiindulva bemutatja a nomád állattartás átalakulását, a korabeli földművelést és állattenyésztést, a művelési technikákat és az eszközök fejlődését. A mezőgazdaságtörténete mellett a szeminárium áttekinti a kézműipar, a helyi piacok, az árucserre és a külkereskedelem kora középkori helyzetét.
- TÖ-142.12 **Fejezetek a középkori magyar-francia kapcsolatok történetéből.** (2szem). Gálffy László PhD-ösztöndíjas (1; 2 csoport számára)
- TÖ-142.13 **A magyar őstörténet vitás kérdései.** (2szem). Kolo-Szujó Edit PhD-ösztöndíjas (I).
- TÖ-142.14 **Vallásosság a középkori Magyarországon.** (2szem). Orbán Imre megh. ea. (I).
- TÖ-142.15 **Történetírás Magyarországon a középkorban.** (2szem). Thoroczkay Gábor PhD-ösztöndíjas. (I).
- TÖ-142.16 **Anonymus: Gesta Hungarorum. (Latin szövegolvasás.)** (2szem). Thoroczkay Gábor PhD-ösztöndíjas. (I).
- TÖ-142.17 **Az Árpádok királyi hatalma.** (2szem). Szabados György PhD-ösztöndíjas. (1; 2 csoport számára).
- TÖ-142.18 **Királyportrék az Árpád-kori krónikairódalomban.** (2szem). Kiss Gergely PhD-ösztöndíjas. (I).
- TÖ-142.19 **Szettek és szenttéavatások az Árpád-kori Magyarországon.** (2szem). Kiss Gergely PhD-ösztöndíjas. (I).
- TÖ-142.20 **A középkori magyar állam Mátyás király uralkodása idején.** (2szem). Dávid Tamás tans. (I—II; 2—2 csoport számára).
Mátyás uralkodása Magyarországon. Változások a gazdasági, politikai, egyházi életben.
- TÖ-142.21 **Confraternitasok a középkori Magyarországon.** (2szem). Dávid Tamás tans. (I—II).
Előfeltétel: latin záróvizsga, vagy három félév latin nyelvi tanulmányok.
Kalandosok, confraternitások, céhek, harmadrendek forrásainak elemzése történetük feltérképezése, szerepük a városi életben.
- TÖ-142.22 **Középkori magyar kódexek.** (2szem). Dávid Tamás tans. (I—II).
Előfeltétel: Alapfokú paleográfiai ismeretek.
A középkori magyar írás. Legendák a magyar nyelvű kódexekben.
- TÖ-142.23 **A középkori oktatás története.** (2szem). Dávid Tamás tans. (I—II).
Egyetemek, városi iskolák, káptalani iskolák, plébániai oktatás. Ezen iskolák tananyaga, diákja és tanárai.

Megjegyzés: A TÖ—142 azonosító szám alatt a tanszékre beosztott további PhD-ösztöndíjasok is tartanak szemináriumokat. A félév kezdetekor faliújságokon hirdetik meg kurzusaikat, ill. a jelentkezés lehetőségét és feltételeit.

- TÖ-151.01 A modern Európa születése: átalakulási folyamatok a XVI-XVIII. században.** (2ca) Kukovecz György adj. (programfelelős), Anderle Ádám tszv. egy. tan., Sajti Enikő doc., Balázs Mihály tszv. doc., Eördögh István doc., Kövér Lajos adj., Penke Olga tszv. doc., Varga Beáta adj. (I).
Az európai átalakulás főbb problémái a XVI—XVIII. században; gazdasági, társadalmi és eszmei "motorjai" és súlypontjai. Állami és társadalmi intézménytípusok. Nemzetközi kapcsolatok és konfliktusok. A régiók szerepe, kapcsolatrendszere a modern Európa kialakulási folyamatában.
- TÖ-151.02 Az USA története a kezdetektől a polgárháborúig.** (2ca). Kukovecz György adj. (I).
Az USA politikatörténete a gyarmati kortól a polgárháború végéig. Az amerikai demokrácia intézményrendszere a XIX. században. Területi expanzió és gazdasági növekedés. Az Észak—Dél ellentét, különös tekintettel a rabszolgaság problémájára. Indiánsors az USA-ban. A polgárháború és a rekonstrukció története.
- TÖ-151.03 A polgárosodó Európa a "hosszú" XIX. században.** (2ca). Kukovecz György adj., Kövér Lajos adj., A. Sajti Enikő doc., Eördögh István doc. (II).
A polgárosodás gazdasági feltételei, gazdasági folyamatok a XIX. századi Európában. A hatalmi viszonyok és a nemzetközi konfliktusok hatása a modern nemzetállamok kialakulási folyamatára. A polgárosodás eszméi, modelljei és intézményei. A polgári átalakulás és a nemzeti fejlődés regionális változatai és problémái a XIX. századi Európában.
- TÖ-151.04 Európa és az Európán kívüli világ a XVI-XIX. században (fejlődéstípusok, kapcsolatok, gyarmatosítás).** (2ca). Kukovecz György adj. (II).
Európa kiemelkedésének tényezői. A földrajzi felfedezések és következményeik. Az európai hatalmak kapcsolatrendszere az Európán túli világgal. Az Európán kívüli társadalmak fejlődésének néhány jellegzetes típusa és problémája. A korai kolonizáció típusai, jellemzői. A modern gyarmati rendszerek kialakulása a 19. században.
- TÖ-151.05 A természettudományos gondolkodás és világkép helye az újkori történelemben. (XVI-XIX. sz.) Tudománytörténeti előadásorozat.** (2ca). Kukovecz György adj. (programfelelős); Farkas Gyula tszv. egy. tan., Gyémánt Iván tszv. egy. doc., Klinghammer István tszv. egy. tan., Penke Botond tszv. egy. tan., Pollák György tud. fmts., Szathmáry György tud. fmts., Szónyi György Endre egy. doc., Vámos Károly egy. doc., Vetró Gábor egy. adj. (II).
A természettudományok fejlődésének főbb tendenciái és problémái az újkorban; néhány szaktudomány (pl. földrajz, matematika, fizika, kémia, biológia, stb.) legfontosabb problémáinak bemutatása. A természettudományos felfedezések és világkép behatolása a filozófiai gondolkodásba és a történelemszemléletbe. A természettudományok eredményeinek megjelenése a társadalmi gyakorlatban, hatásuk a modernizálódó civilizációra. A kurzus felkért előadói a JATE TTK, a SZOTE és az ELTE kiváló professzorai és tanárai. A kurzus meghirdetése attól függ, hogy sikerül-e biztosítani az indításához minimálisan szükséges anyagi feltételeket.

- TÖ-151.06 Latin-Amerika egyháztörténete a felvilágosodás és a liberalizmus korában (XVIII-XIX. sz.).**(2ea). Eördögh István doc. (II).
A latin-amerikai államok kialakulása; egyház és társadalom viszonya az egyes országokban a XVIII-XIX. századokban.
- TÖ-151.07 Az állam és az egyház kapcsolata az abszolutizmus, a felvilágosodás és a liberalizmus korában (XVII-XIX. sz.)** (2ea). Eördögh István docens (II).
A gallikanizmus, a febronianizmus, a jozefinizmus jelenségei. A pápaság és a francia forradalom, valamint Napóleon közti válság. A XIX. századi liberalizmus és az egyház.
- TÖ-151.08 Az állam és az egyház kapcsolata: a humanizmus, a reneszánsz, a reformáció korában (XV-XI. sz.)**(2ea). Eördögh István doc. (I).
A humanizmus kulturális, történeti, egyházi vonatkozásai. A reneszánsz pápák és a világi hatalmak konfliktusai. A modern kor egyházpolitikai, gazdasági, morális válsága. A reformigények jelentkezése. A reformkor reform-irányzatai. Nagyhatalmi ellentétek a reform kérdésében Európában. Vallásháborúk.
- TÖ-151.09 Latin-Amerika egyháztörténete a kolonizáció korában (XV-XVIII. sz.).** (2ea). Eördögh István doc. (I).
Az ibériai-félsziget XV. századi viszonyaitól kezdődően bemutatásra kerülnek a gyarmatosítás okainak, folyamatainak szakaszai úgy a spanyol mint a portugál területeken. Tanulmányozzuk a rabszolgakereskedelem, a missziók, az európai és amerindiai kultúrák találkozására okozta problémákat.
- TÖ-151.10 A klasszikus diplomácia (1618-1814).** (2ea). Kövér Lajos adj. (I).
A harmincéves háború története és a wesztfáliai béke. Franciaország európai befolyása, mazarin diplomáciai sikerei. Az angol forradalom illetve Cromwell külpolitikája. XIV. Lajos Franciaországa. Az európai status Quo és a XVIII. század háborúi, békei, továbbá a francia forradalom valamint koalíciós háborúk korának Európája.
- TÖ-151.11 A klasszikus diplomácia (1815-1871).** (2ea). Kövér Lajos adj. (II).
A bécsi kongresszus és a Szent Szövetség. A "metternichi rendszer" és a restaurált Európa dilemmái. Kongresszusok, nemzeti mozgalmak és nagyhatalmi beavatkozások. Az 1830. és az 1848. esztendő forradalmi és az európai egyensúly kérdése. A második császárság diplomáciája és a nemzeti küzdelmek. az olasz és a német egység.
- TÖ-151.12 Köztes-Európa 1763-1871.** (2ea). Pándi Lajos docens.
A kurzus tárgya az Európa és Oroszország közé szorult kisnemzeti régió (Kelet-Közép-Európa, a Balkán és a Baltikum) története a héteves háborútól az európai nemzetállami átalakulás fordulópontjáig, amikor a környező nagy nemzetekre (török, orosz, porosz-német, osztrák-német) épült birodalmak uralta régióban megindul a kisnemzetek küzdelme az önálló államiságért. A vizsgálat középontjában az etnikumok/nemzetek és a politikai határok kapcsolata áll. A kurzus elsősorban az újkori egyetemes történeti szigorlat kollokviumi feltételeként ajánlott.
- TÖ-151.13 A feudális abszolutista államok Európában.** (2ea). Kertészné Varga Beáta adj. (I).
- TÖ-152.01 A polgári állam kialakulási folyamata. Teória és praxis a XVI—XIX. században.** (2szem). Kukovecz György adj. (I).

A szeminárium Machiavellitől a klasszikus liberalizmus 19. századi uralomra jutásáig vizsgálja a polgári állam kialakulási folyamatát, középpontba állítva az államelmélet klasszikusainak magyarul elérhető munkáit.

TÖ-152.02 Emberek és strukturák Latin-Amerikában: a gyarmati kor problémái (XVI—XVIII. század). (2szem). Kukovecz György adj. (I).

A felfedezések, a hódítás és a gyarmati berendezkedés jellemzői a 16. században. A spanyol és portugál gyarmatok gazdaságának és társadalmának jellemzői a XVII—XVIII. században. A gyarmati gazdaság az európai világgazdaságban. A XVIII. század válsága és reformkísérletei.

TÖ-152.03 Anyagi kultúra, művelődés, szellemi áramlatok a XVI—XIX. században. (2szem). Kukovecz György adj. (II).

A szeminárium az európai művelődéstörténet és a társadalomtörténet néhány fontos problémáját, folyamatát állítja középpontba, nagymértékben építve a résztvevők korábbi ismereteire és speciális érdeklődési területére.

TÖ-152.04 Emberek és strukturák Latin-Amerikában: a hosszú XIX. század problémái. (2szem). Kukovecz György adj. (II).

A gyarmati rendszer válsága és a Latin-Amerika függetlenné válása. Az államfejlődés modelljei és problémái. A nemzetépítés problémái a XIX. századi Latin-Amerikában. Az új államok gazdasági problémái, helyük a 19. századi világgazdaságban.

TÖ-152.05 Az USA története a polgárháborútól a második világháborúig. (2szem). Kukovecz György adj. (II).

Az USA politikai rendszerének változásai a polgárháborútól a második világháborúig. Az amerikai gazdasági nagyhatalom kialakulása és jellemzői. A társadalmi konfliktusok megoldási módszerei, típusai az USA-ban. A nagyhatalmi szerepvállalás dilemmái a polgárháborútól a második világháborúig.

TÖ-152.06 Az európai hegemonia kérdése 1648-1792 között. (2szem). Kövér Lajos adj. (I).

A kontinentális politika XVII-XVIII. századi keresztmetszete. Az osztozkodások, a feldarabolások, a háborúk és a békek elvi és gyakorlati dilemmái. Az európai egyensúly és hatalmi viszonyainak áttekintése.

TÖ-152.07 A liberalizmus, az egalitarizmus, a tradicionalizmus XVIII. századi gyökerei. (2szem). Kövér Lajos adj. (I).

Szabadság és egyenlőség, szabadság vagy egyenlőség. A tradíciók és a polgárosodás dilemmái Jefferson, Paine, Diderot, Condorcet, Rousseau, Robespierre, Saint-Just, Burke, J. de Maistre, B. Constant és Tocqueville szemszögéből nézve.

TÖ-152.08 Franciaország története 1789-1799. (2szem). Kövér Lajos adj. (I).

Miért "robban" Franciaország 1789-ben? Egy válság anatómiája és nem várt következményei. "Kisiklás" volt-e a forradalom, vagy csak így születhetett meg az új Franciaország? A francia forradalom történetének áttekintése — viták keretében.

TÖ-152.09 A francia forradalom — források tükrében. (2szem). Kövér Lajos adj. (I).

A francia forradalom főbb forrástípusainak ismertetése, és a magyar nyelvű dokumentumok (panaszfüzetek, sajtó, beszédek, beszámolók stb.) elemzése.

TÖ-152.10 A francia forradalom historiográfiájának vázlatos áttekintése. (2szem). Kövér Lajos adj. (II).

Mignet, Lamartine, Michelet, Quinet, Taine, Aulard, Jaures, Mathiez, G. Lefebvre, Soboul és Furet interpretációjának elemzése.

- TÖ-152.11 **Európa és Franciaország 1799-1815.** (2szem). Kövér Lajos adj. (II).
A Napóleon-irodalom vázlatos áttekintése, az életpálya rövid foglalata, a bonapartizmus és a hatalom kérdése. Napóleon bel- és külpolitikájának áttekintése.
- TÖ-152.12 **Az európai diplomácia 1815-1871 között.** (2szem). Kövér Lajos adj. (II).
A jelzett időszak diplomáciatörténetének áttekintése azt a folyamatot mutatja be, amelynek végkifejletében megszületik az olasz és a német egység, miközben a dinasztikus szolidaritás kereteit szép lassan végleg szétfeszítik a modern hatalmi politika megfontolásai.
- TÖ-152.13 **Poszitivizmus, darwinizmus, neotradicionalizmus.** (2szem). Kövér Lajos adj. (II).
A címben jelzett politikai eszmekörök bemutatása Saint-Simon, Comte, Taine, renan, Spencer, Darwin, Gobineau és H. Chamberlain művein keresztül.
- TÖ-152.14 **A hadtudomány fejlődésének fő kérdései az abszolutizmusok és a franciellenes koalíciós háborúk időszakában.** (2szem). Kövér Lajos adj. (II).
A feudális hadtudomány Marquis Antoine des Pas de fequieres, Marquis Jacques Francois de Chastenet de Pységur, Maurice de Saxe és II. (Nagy) Frigyes munkássága alapján. A koalíciós háborúk és a hadművészet kérdései Lazare Nicolas carnot, Bonaparte Napóleon, Adam Heinrich von Bülow, Károly főherceg, Carl von Clausewitz és Antoine Henri Jomini írásaiban.
- TÖ-152.15 **Nemzeti kérdés a Balkánon a XVIII—XIX. sz. fordulóján.** (2szem). Pándi Lajos doc.
Az önálló hallgatói munkán alapuló kurzus tárgya a félsziget kisnemzeti (szerb, montenegrói, román, görög) mozgalmainak kibontakozása a környező nagy nemzetekre (török, orosz, osztrák-német) épülő birodalmak ellenében. A vizsgáldás középpontjában a JATE könyvtárában fellelhető XIX. századi munkák feltérképezése áll. A kurzus elsősorban az újkori egyetemes történeti szigorlat szemináriumi feltételeként ajánlott.
- TÖ-152.16 **Oroszország és Lengyelország története a XI—XVIII. században.** (2szem). Kertészné Varga Beáta adj. (I).
- TÖ-152.17 **Az angol alkotmány és alkotmányosság fejlődése a XVI—XIX. században.** (2szem). Tandori Mária szakkönyvtár-vezető. (I).
A brit alkotmány története, jellegzetességei. A hatalmi ágak megoszlása, a brit állam szervei. A kormány, a helyi kormányzatok, a birodalom. A brit társadalom jellegzetes vonásai. A brit parlamentarizmus.
- TÖ-152.18 **A nyugat-európai polgári fejlődés művelődéstörténeti vonatkozásai.** (2szem). Nagy Géza prof. emeritus (I).

ÚJKORI MAGYAR TÖRTÉNELEM (1526—1867)

- TÖ-161.01 **A XVI. századi Oszmán Birodalom és Magyarország kapcsolatai.** (2ea). Tóth Sándor tszv. doc. (I).

- Az Oszmán Birodalom strukturális felépítése, virágzása. A 16. századi magyarországi török háborúk (1526—1606). A hódoltsági berendezkedés (közigazgatás, birtok- és adórendszer) főbb jellegzetességei. A végvári rendszer.
- TÖ-161.02 Az Oszmán Birodalom és Magyarország kapcsolatai a XVII. században és a XVIII. század első felében.** (2ea). Tóth Sándor tszv. doc. (II).
Az Oszmán Birodalom válsága és hanyatlása. A török külpolitika és Európa a XVII. században. Háború Erdély ellen (1658—1662) és a Habsburgok ellen (1663—1664). A török kiűzése Magyarországról (1683-1699). III. Károly török háborúi.
- TÖ—161.03 Gazdaság, társadalom és politika a XVI—XVII. századi királyi Magyarországon.** (2ea). Tóth Sándor tszv. doc. (II).
Világgazdasági folyamatok és hatásuk Magyarországon. A majorsági gazdálkodás kibontakozása, jellemzői. Ipar és kereskedelem a XVI—XVII. században. Társadalmi csoportok (nemesség, jobbágság, polgárság) bemutatása, jellemzése. A királyi hatalom és intézményei. A rendiség struktúrája, működése. Habsburg ellenes mozgalmak.
- TÖ-161.04 Fejezetek az Erdélyi Fejedelemség XVI—XVII. századi történetéből.** (2ea). Lele József megh. ea. (I).
Magyarország megosztottságának kialakulása Mohács után; az önálló Erdély az oszmán politikában. A Szapolyaiak uralma. A Báthoriak kora. Erdély szerepe és kapcsolatai az európai politikában Bethlen Gábor és a Rákóczi-dinasztia idején. A fejedelemség és a kurucok. Erdély a török elleni visszafoglaló háborúban.
- TÖ-161.05 Magyarország története a XVIII. században I. Kormányzat és politika.** (2ea). Marjanucz László tszv. doc. (I).
- TÖ-161.06 Az 1848-as forradalom és szabadságharc története.** (2ea). Pelyach István tud. mts. (I).
Az előadás a forradalom és szabadságharc legfontosabb politika-, társadalom- és hadtörténeti összefüggéseit tárgyalja: március 15-e szerepe és megítélése a polgári átalakulás folyamatában; a Batthyánykormány működése; a nemzetiségi mozgalmak és a kormány viszonya; hadszínterek és hadjáratok 1848/49-ben; Magyarország és Ausztria viszonya; a cári beavatkozás és következményei.
- TÖ-161.07 A Kossuth-emigráció és a magyarországi ellenállási mozgalmak története 1849-1894.** (2ea). Pelyach István tud. smts. (II).
Az előadás a Kossuth-emigráció politikai szerepvállalásának történetét, a hazai ellenállási mozgalmakkal való kapcsolatát dolgozza fel. Foglalkozik az emigráció belső problémáival, és nyomon követi az európai diplomáciával való kapcsolat-teremtési kísérleteit.
- TÖ-162.01 Törökellenes harcok a XVI—XVII. századi Magyarországon.** (2szem). Tóth Sándor tszv. doc. (I).
A szulejmáni politika és a török hódítás modelljei. A végvári rendszer kialakulása és működése. Buda eleste és a várháborúk. A 15 éves háború. Az 1663—1664-es háború és a török kiűzése (1683—1699).
- TÖ-162.02 Habsburg-ellenes felkelések, mozgalmak a XVII. században.** (2szem). Tóth Sándor tszv. doc. (II).

A Habsburg központi hatalom és a magyar rendiség ellentétei. A Bocskai felkelés és eredményei. Hajdúfelkelések és parasztmozgalmak a Wesselényi-féle szervezkedés és a kuruc mozgalom. Thököly fejedelemsége.

- TÖ-162.03 **Az országgyűlés programja és politikája a XVI–XVII. századi Magyarországon és Erdélyben.** (2szem). Lele József meg. ea. (I).
A Mohács utáni Magyarország politikai helyzete, az országgyűlési tervek belső és külpolitikai feltételei, társadalmi és eszmei háttere, történeti változásai. Az erdélyi és magyar politika kapcsolatai.
- TÖ-162.04 **A magyar felvilágosodás reformeszméi.** (2szem). Marjanucz László tszv. doc. (I).
- TÖ-162.05 **A közgazdasági szakirodalom első hazai képviselői.** (2szem). Marjanucz László tszv. doc. (I).
- TÖ-162.06 **Magyarország soknemzetiségűvé válása.** (2szem). Marjanucz László tszv. doc. (I).
- TÖ-162.07 **Kossuth és/vagy Görgey? Egy történelmi per 1848/49-ben.** (2szem). Pelyach István tud. smts. (I).
- TÖ-162.08 **A szerb mozgalom és a délvidék háború 1848/49-ben.** (2szem). Pelyach István tud. smts. (I).
A szeminárium a szerb politikai mozgalom történetét dolgozza fel az 1840-es években; foglalkozik az 1848-as ellentétek okaival, a szerb politikai programokkal, ill. a délvidéki háború eseményeivel.
- TÖ-162.09 **A szabadságharc hadseregének tábornoki és törzstiszti kara.** (2szem). Pelyach István tud. smts. (I).
A foglalkozásokon kísérletet teszünk a szabadságharc hadserege tisztikarának elemzésére az alábbi szempontok alapján: nemzetiségi hovatartozás, társadalmi és vallási megoszlás, ill. végigkísérünk tipikus, vagy annak mondható katonai pályafutásokat.
- TÖ-162.10 **Kossuth és a Pesti Hírlap (Kossuth vezércikkeinek elemzése).** (2szem). Pelyach István tud. smts. (I).
A szemináriumon Kossuth Lajos politikai programjának alakulását, formálódását követjük nyomon a Pesti hírlapba írt vezércikkei alapján.
A magyar történetírás egyik nagy dilemmája másfél száz éve Kossuth és Görgei viszonyának megítélése, elemzése és értelmezése. A szemináriumon 1848/49-es kapcsolatokat, viszonyukat elemezzük dokumentumok alapján.
- TÖ-162.11 **Csaták a szabadságharcban (1848-1849).** (2szem). Pelyach István tud. smts. (II).
A szemináriumon a szabadságharc 2-3 csatájának elemzését végezzük el. Ehhez folyamatosan összegyűjtjük a rájuk vonatkozó levéltári, hírlapi, könyvészeti forrásanyagot, s ezek alapján a félév végére egy kis dolgozatban összefoglaljuk az eseményeket (csatavázlat).
- TÖ-162.12 **Politikus portrék a XIX. századi Magyarországon.** (2szem). Pelyach István tud. smts. (II).
A szemináriumon szabadon választott XIX. századi politikusok tevékenységével foglalkozunk. Kiválasztjuk pályájuk egy-egy meghatározó periódusát (beszédeit, írásműveit), s azt elemezzük.

TÖ-162.13 A nacionalizmus Közép-Európában a XIX. sz. első felében. (2szem). Gángó Gábor megh. ea. (I).

TÖ-162.14 Eötvös József politikai pályája. (2szem). Gángó Gábor megh. ea. (I).

LEGÚJABBKORI EGYETEMES TÖRTÉNELEM (1871—)

TÖ-171.01 Fejezetek Európa XX. századi történelméből. (2ea). Karsai László.

Európa az I. vh. előtt; I. vh. okai, következményei; Bolsevik forradalom, fasizmus, náciizmus; Hitler és a Holocaust; II. vh. okai, következményei; hidegháború.

TÖ-171.02 Az itáliai egység és az Egyházi Állam (XIX-XX. sz.). (2ea). Eördögh István doc. (II).

Az itáliai egységre irányuló törekvések kezdetei. A Pápai Állam intervenciók politikája. Mazzini, Cavour politikai tendenciái. A Pápai Állam hanyatlása. Az egységes Itália és a Vatikánváros viszonya 1929-ig. A lateráni szerződés.

TÖ-171.03 A politikai katolicizmus Európában a XIX-XX. században. (2ea). Eördögh István doc. (I).

A politikai katolicizmus kialakulása és jelenségei Franciaországban, Németországban, Angliában és Itáliában. A keresztény szociális és politikai mozgalmak kialakulása, válsága.

TÖ-171.04 Köztes-Európa 1871-1919. (2ea). Pándi Lajos doc. (I).

A kurzus tárgya az Európa és Oroszország közé szorult kisnemzeti régió (Kelet-Közép-Európa, a Balkán és a Baltikum) története az európai nemzetállami átalakulás fordulópontjától a versailles-i békerendezésig, amikor sikerre vezet e kisnemzetek önálló államiságra törekvése a környező nagy nemzetekre (török, orosz, porosz-német, osztrák-német) épült birodalmak ellenében. A vizsgálódás középpontjában az etnikumok/nemzetek és a politikai határok kapcsolata áll. A kurzus elsősorban a legújabbkori egyetemes történelmi szigorlat kollokviumi feltételeként ajánlott.

TÖ-171.05 Köztes-Európa 1919-1993. (2ea). Pándi Lajos doc. (I).

A kurzus tárgya az Európa és Oroszország közé szorult kisnemzeti régió (Kelet-Közép-Európa, a Balkán és a Baltikum) története a versailles-i békerendezéstől az 1989-es történelmi korszakváltás következményeivel bezáróan, amikor e kisnemzetek önálló államiságuk megőrzésére törekednek a környező nagy nemzetekre (német, orosz) épült modern birodalmak ellenében. A vizsgálódás középpontjában az etnikumok/nemzetek és a politikai határok kapcsolata áll. A kurzus elsősorban a legújabbkori egyetemes történelmi szigorlat kollokviumi feltételeként ajánlott.

TÖ-171.06 A kelet-európai kommunista diktatúrák története. (2ea). Pándi Lajos doc. (I).

A kurzus tárgya a kelet-európai szovjet blokk története létrejöttétől felbomlásáig. A régió általános kérdéseivel foglalkozó bevezető és a záró előadás között az egyes országok (Lengyelország, NDK, Magyarország, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia, Bulgária, Albánia) szisztematikus tárgyalására kerül sor. A kurzus elsősorban a legújabbkori egyetemes történelmi szigorlat szemináriumi feltételeként ajánlott.

- TÖ-171.07 Kelet- és Közép-Európa a nemzetközi kapcsolatok rendszerében a XIX. században.** (2ca). Pándi Lajos doc. (I).
- TÖ-171.08 Fejezetek a XX. századi egyetemes történelemből.** (2ca). A. Sajtó Enikő doc., J. Nagy László tszv. egy. tan., Karsai László doc., Eördögh István doc. (I).
- TÖ-171.09 Bolsevizmus és sztálinizmus.** (2ca). A. Sajtó Enikő doc. (I).
Oroszországtól forradalma. A sztálinizmus kialakulásának gazdasági, társadalmi, ideológiai gyökerei. Iparosodás, kollektivizáció, s az erről folytatott belső viták. A GULAG. Sztálinizmus-interpretációk a hazai és a nemzetközi szakirodalomban. A Szovjetunió külpolitikája, részvétele a II. világháborúban.
- TÖ-171.10 A Szovjetunió történetének vitás kérdései, a sztálinizmus formaváltozása és a birodalom felbomlása (1945-1991).** (2ca). Sajtó Enikő docens (II).
A sztálinizmus továbbélésének nemzetközi és belső okai, a hidegháború kialakulása és következményei. A Sztálin halála utáni hatalmi küzdelmek, a Hruscsov-féle reformok lehetőségei és korlátai. A hatalmi mechanizmus strukturális elemzése, a Szovjetunió nagyhatalmi politikája. A birodalom felbomlásának okai.
- TÖ-171.11 Az európai integráció története.** (2ca). J. Nagy László tszv. egy. tan. (I).
Montánunió, német-francia kapcsolatok, Közös Piac, Európai Unió alakulása; Schumann és Jean Monnet munkássága.
- TÖ-171.12 Fejezetek Franciaország 20. századi történetéből.** (2ca). J. Nagy László tszv. egy. tan. (I).
A köztársasági eszme, III. Köztársaság kialakulása, pártok. Az 1930-as évek. IV. Köztársaság politikai rendszere, a gyarmati kérdés. De Gaulle személyisége, politikája. 1968 május, Párizs.
- TÖ-171.13 Bevezetés a társadalom- és gazdaságtörténetbe. A modern világ gazdaság kialakulása.** (2ca). Tomka Béla adj. (I).
- TÖ-172.01 A két Németország története (1945-1990).** (2szem). Tomka Béla adj. (II).
A második világháború után az NSZK társadalmi-gazdasági sikereivel, míg az NDK az egyenesen megszűnéséhez vezető kudarcával tűnt ki. Az okokat vizsgáló szeminárium főbb témakörei: Történelmi előzmények. Németország a második világháború után (1945-1949). Az NSZK politikai rendszere, 1949-1990 (politikátörténeti áttekintés). Az NDK politikai rendszere, 1949-1990. A kormányzás intézményei. Politikai kultúra, kommunikáció. Politikai pártok. Gazdaság és társadalom. Polgári mozgalmak.
- TÖ-172.02 A gondoskodó nagycsaládtól a gondoskodó államig: bevezetés Európa modern kori társadalomtörténetébe.** (2szem). Tomka Béla adj. (I).
A szeminárium célja, hogy megismertessen a jelenkori Európa társadalomtörténetének legfontosabb jelenségeivel, s ezen keresztül a dinamikusan fejlődő diszciplína főbb kérdéscsoportjainak, módszereivel, fogalmaival. A kontinens e századi történetének kulcsfontosságú problémáit (demográfiai fejlődés, társadalmi rétegződés és mobilitás, részvétel a politikai és gazdasági döntéshozatalban (participáció), urbanizáció, műveltségi szint alakulása stb.) igyekszik a befogadást elősegítő módon, olyan kérdések köré csoportosítani, mint pl.: Hogyan hatott a demográfiai átmenet a család különböző funkcióinak, a nők helyzetének alakulására? Kialakulóban vagy felbomlóban van egy európai családmódel? Hol

- közeledett és hol távolodott egymástól Kelet- és Nyugat-Európa társadalmi fejlődése? Mi volt a jóléti állam funkciója a társadalmi átalakulásban? stb.
- TÖ-172.03 Európa társadalomtörténete a 20. században.** (2szem). Tomka Béla adj. (I). A kurzus célja, hogy döntően önálló hallgatói munkára alapozva (referátumok, korreferátumok) feldolgozza a 20. századi Európa és Magyarország legfontosabb társadalomtörténeti témaköreit (demográfia, család, társadalomszerkezet stb.). A hangsúly a magyarországi és európai társadalmi folyamatok összehasonlításán lesz. Ezáltal a szeminárium kiegészíti a bevezető európai társadalomtörténeti kurzust (A gondoskodó államtól... stb.), bár önmagában is látogatható.
- TÖ-172.04 Kelet és Közép-Európa a XIX. századi világgazdaságban.** (2szem). Tomka Béla adj. (I).
- TÖ-172.05 Hitler—Sztálin—Mussolini—Szálasi — párhuzamos életrajzok.** (2szem). Karsai László doc. (I).
Európa története — politikusok, pártvezérek életrajzai, beszédek, írásaik, tetteik tükrében.
- TÖ-172.06 Máté evangéliumától Auschwitzig. Fejezetek az antijudaizmus és antiszemitizmus történetéből.** (2szem). Karsai László doc.
Pogány és keresztény antijudaizmus; Felvilágosodás és zsidó... [?]; nacionalizmusok, fajelméletek, emancipáció; modern antiszemitizmusok, Tiszaeszlártól a zsidótörvényekig Magyarországon, a III. Birodalom fajpolitikája, Holocaust Európában.
- TÖ-172.07 Kelet-európai politikusportrék 1945 után.** (2szem). Pándi Lajos doc. (I).
Az önálló hallgatói munkán alapuló kurzus tárgya a kelet-európai szovjet blokk kiemelkedő kommunista és antikommunista politikusainak életpályája, ezen keresztül törekszik megragadni a régió általános vonásait és az egyes országok sajátosságait. A kurzus elsősorban a legújabbkori egyetemes történeti szigorlat szemináriumi feltételeként ajánlott.
- TÖ-172.08 A II. világháború 1939-1941.** (2szem). Pándi Lajos doc. (I).
Az önálló hallgatói munkán alapuló kurzus tárgya a köztes-európai kisnemzeti régió (Baltikum, Kelet-Közép-Európa, Balkán) mint birodalmi érdekszféra felosztása Németország és a Szovjetunió között, az európai expanzív-diktatórikus és defenzív-demokratikus nagyhatalmak 1938-41 közötti szembenállásának előterében. A kurzus elsősorban a legújabbkori egyetemes történeti szigorlat szemináriumi feltételeként ajánlott.
- TÖ-172.09 Az arab országok a XX. sz. első felében.** (2szem). J. Nagy László tszv. egy. tan. (I).
Az arab nacionalizmus kialakulása. A mandátumrendszer. Palesztína — cionizmus.
- TÖ-172.10 Modernizáció és nemzetépítés. Közép-Európa a két világháború között.** (2szem). Bárdi Nándor PhD-ösztöndíjas (I).
- TÖ-172.11 A magyar nemzeti kisebbségek összehasonlító társadalomtörténete.** (2szem). Bárdi Nándor PhD-ösztöndíjas (I).
- TÖ-172.12 Nemzeti, nemzetiségi konfliktusok és kisebbségpolitikai modellek Európában I.** (2szem). Bárdi Nándor PhD-ösztöndíjas (I).
- TÖ-172.13 A nemzetiségi kérdés Közép-Európában a két világháború között.** (2szem). Bárdi Nándor PhD-ösztöndíjas (I).

- TÖ-172.14 **Eszmei áramlatok a XIX—XX. században I.** (2szem). Bárdi Nándor PhD-
 ösztöndíjas (I).
- TÖ-172.15 **Nácizmus, fasizmusok.** (2szem). Tomka Béla adj. (I).
- TÖ-172.16 **Oroszország a XIX. században: gazdaság, társadalom, ideológia.** (2szem). A.
 Sajti Enikő doc. (I).
- TÖ-172.17 **Polgárosodás és modernizáció Kelet-Közép-Európában.** (2szem). A. Sajti
 Enikő doc. (I).
- TÖ-172.18 **A "sajátos" orosz fejlődés a 19. században.**(2szem). A. Sajti Enikő docens. (I).
 Az orosz abszolutista állam: nemesi bürokrácia és jobbágytság szerepe a
 társadalom dichotóm struktúrájában. A jobbágyfelszabadítás. Az orosz ellenzék
 születése: dekabristák, szlavofilek, nyugatosok, narodnyikok, anarchisták. Az
 orosz szocializmus és liberalizmus. A nemzeti gondolkodás sajátosságai.
- TÖ-172.19 **A jugoszláv öngazgatás kialakulása, válsága és csődje (?).** A. Sajti Enikő
 docens (II).
 A háború után kialakuló bipoláris nemzetközi rendszer hatása Jugoszlávia belső
 fejlődésére: a szovjet-jugoszláv konfliktus. Az államszocializmustól az öngazga-
 tásig. Az öngazgatás elmélete és gyakorlata. A strukturális válság és következmé-
 nyei.
- TÖ-172.20 **A Közel-Kelet a II. világháború után.** (2szem). J. Nagy László tszv. egy. tan.
 (II).
 Arab-izraeli konfliktus. Algériai háború. Pánarabizmus. Iszlám integrizmus.
- TÖ-172.21 **Keleti kérdés és balkáni kisállamiság a 19-20. században.** (2szem). A. Sajti
 Enikő docens (II).
 Az Oszmán-birodalom válsága és hatása a balkáni népek nemzeti törekvéseire. Az
 európai nagyhatalmak balkáni törekvései a XIX. században. Az európai hatalmi
 egyensúly megbomlása, a Balkán-háborúk és következményei. Egységötrekvések
 a Balkánon. Az I. világháború kirobbanása, a katonai és politikai erőviszonyok
 alakulása 1914 és 1918 között. A háború utáni újjárendezés.

LEGÚJABBKORI MAGYAR TÖRTÉNELEM (1867—)

- TÖ-181.01 **Fejezetek Magyarország legújabbkori történetéből.** (2ea). Soós Katalin egy.
 tan., Bclényi Gyula doc. (I).
 Az I. világháború magyar szemmel; összeomlás, forradalmak; a trianoni béke;
 Magyarország nemzetközi helyzete és diplomáciája a 20-as években. Eszmeáram-
 latok: konzervativizmus, liberalizmus, szociáldemokrácia, népi mozgalom, bal-
 és jobboldali radikalizmus.
- TÖ-181.02 **Az Osztrák-Magyar Monarchia külpolitikája és részvétele az I. világháború-
 ban.** (2ea). Soós Katalin egy. tan. (II).
 Az Osztrák-Magyar Monarchia külpolitikai feltételei; állásfoglalása a porosz-fran-
 cia háború és a keleti válság alatt; a Monarchia a bismarcki szövetségi rendszer-
 ben; külpolitikája a századfordulón; az I. világháború hadműveletei, diplomáciája,
 különös tekintettel a Monarchiára; a háború mérlege.
- TÖ-181.03 **Magyarország története 1944-1968.** (2ea). Bclényi Gyula doc. (I).

- A II. világháború után kialakult új politikai rendszer. — Belpolitikai harcok 1945-1948. — A Rákosi rendszer keletkezése és általános jellemzői. — Az 1956. évi forradalom. — A Kádár rendszer politikai berendezkedése
- TÖ-181.04 Magyarország gazdasága és társadalma 1920-1970.** (2szem). Belényi Gyula doc. (II).
Trianon gazdasági és társadalmi következményei. Konszolidáció, válság, fellendülés (1920-1938). A társadalom szerkezete. A II. világháború utáni helyzet: háborús károk, földosztás stb. A "szocialista tervgazdálkodás" és társadalmi következményei. II-IV. éveknek.
- TÖ-182.01 Gazdaság, társadalom, társadalmi politikai eszmeáramlatok Magyarországon a dualizmus korában** (2szem). Soós Katalin egy. tan. (I).
Az intézményrendszer tőkés átalakulása, modern bankrendszer, közlekedés, kereskedelem kiépülése; gazdasági szerkezet és növekedés; a társadalom szerkezeti változásai, rétegződése; a kor fő eszmeáramlatai.
- TÖ-182.02 Politikusportrék Magyarország XIX-XX. századi történetéből** (2szem). Soós Katalin egy. tan. (I).
Az emigráns Kossuth, Deák Ferenc, Ferenc József, Eötvös József, Andrássy Gyula, Áchim L. András, Tisza István, Jászi Oszkár, Károlyi Mihály élete és kora.
- TÖ-182.03 Kivándorlás és emigráns magyarok a XIX-XX. században** (2szem). Soós Katalin egy. tan. (II).
A XIX. sz. végi és a XX. sz. eleji kivándorlás társadalmi okai, jellege, periódusai; magyarok az Egyesült Államokban; az 1918-19-es emigráció; a két világháború közötti tengerentúli kivándorlás; az 1945-ös, az 1947-es emigráció; az 1956-ot követő emigráció.
- TÖ-182.04 Politikai pártok és pártprogramok Magyarországon a dualizmus korában** (2szem). Soós Katalin egy. tan. (II).
Az 1867-es Kiegyezés; politikai pártok és pártprogramok 1875-ig; a szabadelvű Párt; a Függetlenségi és 48-as párt; az Antiszemita párt; Negyvennyolcas Parasztpártok; a Szociáldemokrata Párt; a Polgári Radikális Párt.
- TÖ-182.05 Eszmeáramlatok, politikai ideológiák Magyarországon 1920-1944.** (2szem). Belényi Gyula doc. (I).
A szeminárium a kor főbb eszmeáramlatait korabeli jelentőségük és befolyásuk alapján tekinti át: konzervativizmus; népi mozgalom; szociáldemokrata eszmeiség; liberalizmus; jobb- és baloldali radikalizmus. Referátumos szeminárium.
- TÖ-182.06 Az alföldi városok és a településpolitika a XX. században.** (2szem). Belényi Gyula doc. (I).
Az Alföld mint történelmi régió. — A településhálózat keletkezése és sajátosságai a XIX-XX. században. — A tanyás agrárvárosok. — A központi hatalom politikájának hatása az Alföldre 1945 után.
- TÖ-182.07 A Rákosi rendszer és az 1956. évi forradalom.** (2szem). Belényi Gyula doc. (II).
Az egypártrendszerű diktatúra kiépítése (1947-1949). — A sztalinista politikai rendszer jellemzése. — A szocialista gazdaság kiépítése: tulajdonviszonyok és irányítási rendszer. — Korrekciós kísérlet 1953-ban és bukása 1955-ben. — Út a forradalomhoz. — Az 1956-os forradalom okai, céljai és két fő szakasza.

- TÖ-182.08 Munkaerő-gazdálkodási politika és a munkaerőpiac Magyarországon 1945 után.** (2szem). Belényi Gyula doc. (II).
A munkaerőpival kapcsolatos fogalmi kérdések. — Kisérlet a munkaerőpival megszüntetésére 1948 után: a Rákosi-rendszer munkaerő-gazdálkodási politikája. — A "szocialista iparosítás" munkaerőforrásai.
- TÖ-182.09 A Felelőtlen Parlament. Parlamentarizmus a századeleji Magyarországon.** (2szem). Szabó Pál Csaba tans.
A dualizmus időszakának választójogi törvényei. Társadalmi reform — választójogi reform. Statisztika és választójog. Választástörténet. A képviselői hárszabályok története. A választási rendszer kiegészítő elemei: inkompatibilitás, választási földrajz, választási bíraskodás stb. Parlamenti szónokok és jegyzőkönyvek.
- TÖ-182.10 Hétköznapiok a Ferenc József-i Magyarországon I-II.** (2szem). Szabó Pál Csaba tans. (I—II).
A hétköznapiság történetfilozófiai fogalma és értelmezési lehetőségei. A dualizmuskori magyarországi társadalom mindennapjainak alapszerkezete. Munkabérek, életszínvonal, egyesültek és kávéházak, szórakozási szokások, rangok, címek, hivatalok, konvenciók stb.
- TÖ-182.11 Közvéleményformálás a századeleji Magyarországon.** (2szem). Szabó Pál Csaba (I).
A közvélemény fogalma és sajátosságai a századelőn. A közvélemény átalakulásának kulturális következményei. Család és iskola. Újságírás, tájékoztatás, befolyásolás. Társadalmi konvenciórendszer és kommunikációs stratégiák.
- TÖ-182.12 Állami és vármegyei alkalmazottak a magyar társadalomban 1867-1914.** (2szem). Szabó Pál Csaba tans. (I).
A dualizmus időszakának közigazgatási törvénykezése. Az állami alkalmazottakra vonatkozó jogszabályok áttekintése. Járás — vármegye. Rendőrség, csendőrség, posta-vasút. Intézmények és alkalmazottak. A Hivatal ethosza a dualizmuskori Magyarországon.
- TÖ-182.13 Politikai és kulturális régiók a történelmi Magyarországon.** (2szem). Szabó Pál Csaba tans. (II).
A régióképződés feltételrendszere, regionalitáselméletek. Kárpát-medencei kistájak bemutatása és elemzése.
- TÖ-182.14 Tendenciák a magyar belpolitikában Gömböstitől Szálasiig (1932-1944).** (2szem). Giczi Zsolt PhD-ösztöndíjas.

SAKOS SZABADON VÁLASZTOTT

A „TÖ-201.01/07” azt jelzi, hogy a tanegységlista megfelelő előadásjellegű tanegységeknek teljesítéséhez vehetők fel. A „TÖ-202.01/14” azt jelzi, hogy a tanegységlista megfelelő szemináriumjellegű tanegységeinek teljesítéséhez vehetők fel. A díjazott országos diákköri dolgozatot a szak a szabad sáv egy, a diák tetszése szerint kollokviumi vagy szeminárium jellegű, jeles érdemjegyű tanegységeként ismeri el. Felhívjuk továbbá a figyelmet arra, hogy részben általánosan művelő tanegységekként is felvehetők az alábbiakban szereplő 2 tanórás

kurzusok, mégpedig azon esetekben, ha az egyetemi tanrend vonatkozó részében ilyenként is felsoroltatnak.

A törzsképzési szakaszban szereplő valamennyi kurzus felvehető a szakos szabadon választott blokkban is. Ezekon fölül az alábbi kurzusok vehetők még fel:

A TÖ-201.01/.07-HEZ:

1. **A XIX—XX. századi európai történetírás fő irányzatai és magyarországi hatásuk.** (2ea). Serfőző Zoltán adj. (I–II).
Az európai történetírás nagy irányzatainak (nemzeti liberális iskola, pozitívizmus, szellemtörténet, marxizmus, stb.) hatásai a magyar történetírára Horváth Mihálytól a XX. század középső harmadáig.
2. **A középkori európai városfejlődés néhány kérdése.** (2ea). Petrovics István adj. (I–II).
Az előadás fogalmi és terminológiai alapvetés után a közép—kelet-, valamint a nyugat-európai városfejlődés fő kérdéseit vizsgálja a középkorban.
3. **A Capeting-monarchia fénykora.** (2ea). Kordé Zoltán adj. (I–II).
Fülöp Ágost harcai a francia monarchia egyesítéséért. Földnélküli János. A délvideki eretnenség (albigensek, katharok). IX. (Szt.) Lajos. Szép Fülöp és a központosított monarchia. A francia kormányzati szervek fejlődése. Központosítás.
4. **A középkori magyar jogrendszer.** (2ea). Szántai Katalin PhD-ösztöndíjas (I).
5. **Bevezetés a régészetbe** (2ea). Trogmayer Ottó tszv. doc., Fodor István doc., B. Tóth Ágnes adj. (I).
A régészet módszertana; Európa általános őstörténeti vázlat; a római uralom Pannóniában; a Kárpát-medencét érintő népvándorlások; a magyar honfoglalás.
6. **Árpád-kori régészet.** (2ea). Fodor István doc. (I).
7. **Bevezetés az őskor régészetébe.** (2ea). Horváth Ferenc adj. (I).
Megjegyzés: Csak a régész szakot felvenni szándékozó történéshallgatók számára.
8. **Bevezetés a római régészetbe.** (2ea). Horváth Andrea (I).
Megjegyzés: Csak a régész szakot felvenni szándékozó történéshallgatók számára.
9. **Európa bronzkora.** (2ea). Trogmayer Ottó tszv. doc. (I).
10. **Bevezetés az etnográfiaiba.** (1ea). Juhász Antal tszv. egy. tan. (I).
11. **Bevezetés a folklorisztikába.** (1ea). Barna Gábor doc. (I).
12. **Szólészet és gyümölcsészet.** (2ea). Bellon Tit r doc. (I).
13. **Wagner élete és művei.** (2ea). Rigó Jázonné adj. (I).
A XIX. sz.-i romantika előzményei (Párizs és Bécs operái). Wagner élete, művészeti elmélete, a zenedráma kialakulása és kiteljesedése (Gesamtkunstwerk). Wagner és Nietzsche. Wagner Bayreuthban.
14. **A magyar őstörténet forrásai.** (1ea). Róna Tas András egy. tan. (I).
Megjegyzés: Elsősorban magyar őstörténet B szakosoknak, ill. e szakot felvenni szándékozó történelem szakosoknak.
15. **Bevezetés a középkori Itália történetébe.** (2ea). Galamb György tans. (I).
Elsősorban a korabeli elbeszélő forrásokra támaszkodva az itáliai gazdaság, társadalom, politika és civilizáció fő kérdéseinek vizsgálata. Keleti gót, bizánci, longobárd, frank uralom, normann államszervezés, pápaság és császárság, külföldi dinasztiák a félszigeten, városállamok és signoriák, az itáliai gazdaság és kultúra helye Európában.
16. **Eszmei áramlatok a XIX—XX. században.** (2ea). Bárdi Nándor PhD-ösztöndíjas (I).

- 1. Oklevélfordítási és -elemzési gyakorlatok. I—II. (2szem). Almási Tibor adj. (I—II).**
A 2 féléves kurzus bevezetést ad a diplomatikába XIII—XV. századi, nyomtatásban napvilágot látott, latin nyelvű, magyar vonatkozású oklevelek fordításán és elemzésén keresztül. Felkészítő kurzus a későbbi kéziratos oklevélolvasásra; latin előképzettség szükséges.
- 2. Paleográfiai gyakorlatok középhaladóknak. (2szem). Makk Ferenc tszv. egy. tan. (I).**
Előfeltétel: megfelelő latin tudás.
Diplomatikai és paleográfiai gyakorlatok kéziratos oklevelek olvasása révén haladók számára. Elsősorban medievisztika minor szakosoknak.
- 3. Paleográfiai gyakorlatok haladóknak. (2szem). Makk Ferenc tszv. egy. tan. (II).**
Előfeltétel: latin előképzettség vagy a korábbi kezdő és középhaladó paleográfiai kurzus teljesítése.
Magyar vonatkozású XIV—XV. századi kéziratos oklevelek olvasása és fordítása. A három félévre tervezett kurzus utolsó szakasza. A kurzus célja lehetővé tenni a hallgatók számára az önálló forrásfeldolgozás képességének elsajátítását. Elsősorban medievisztika minor szakosoknak
- 4. Regesztázási gyakorlatok Árpád- és Anjou-kori oklevelekből. (2szem). Almási Tibor adj. (II).**
Előfeltétel: megfelelő latin nyelvismeret, ill. korábbi paleográfiai kurzusok elvégzése.
A regesztázás legfőbb elvei. Önállóan elolvasott és magyarra fordított oklevélszövegek regesztáinak elkészítése. A kritikai apparátus összeállítása, a főbb levéltári segédletek. Elsősorban medievisztika minor szakosoknak.
- 5. Latin nyelv kezdőknek. (2szem). Székely Melinda nyelvtanár, Horváth Andrea PhD-ösztöndíjas; ill. később kijelölendő kurzusvezetők. Latin előtanulmányokkal nem rendelkezők számára (I).**
Három féléves kurzus kezdete. Grammatikai alapismeretek elsajátítása. Alaktan: igék, főnevek és melléknevek ragozása, melléknevek fokozása, adverbiumok képzése. A latin alapszókincs elsajátítása; közmondások, szállóigék tanulása.
- 6. Latin nyelv középhaladóknak. (2szem). Székely Melinda nyelvtanár vagy Horváth Andrea PhD-ösztöndíjas, ill. később kijelölendő kurzusvezetők. (II).**
Előfeltétel: a „Latin nyelv kezdőknek” c. kurzus elvégzése.
A három féléves kurzus 2. szakasza. Grammatika: igenevek képzése és használata; mondatrövidítő szerkezetek, esettani alapismeretek. Szókincsbővítés, fordítási gyakorlatok.
- 7. Latin forrásolvasás. (1szem). Székely Melinda nyelvtanár vagy Horváth Andrea PhD-ösztöndíjas (I—II).**
Előfeltétel: a latin nyelvi kurzus első 2 szakaszának teljesítése ill. középiskolai latin előtanulmányok. A kurzus a latin záróvizsgálattal zárul.
A három féléves latin nyelvi kurzus utolsó szakasza, előkészítő a latin záróvizsgát letenni szándékozóknak. Önállóan fordított szövegek közös megbeszélése, ellenőrzése és nyelvtani elemzése.
- 8. Humanista művészetelmélet a XV. században. (2szem). Hajnóczi Gábor doc. (I).**

- A szeminárium megismerteti a halgatókkal a korai reneszánsz művészeti elveit, a kompozíció, az arány, a perspektíva fogalmait. Eredeti szövegek (Alberti, Ghiberti, Leonardo) tanulmányozása nyomán analizálja a klasszikus antik retorikai elvek felhasználását, illetve az új terminológia kialakulását.
9. **Magyarország történelme 1490—1526.** (2szem). Sebők Ferenc adj. (I-II).
A kurzus célja történelmünk méltatlanul elfeledett, illetve félremagyarázott korszakának alaposabb megismertetése.
10. **Késő középkori törvényszövegek olvasása és fordítása.** (2szem) Sebők Ferenc. tud. mts. (I—II).
Előfeltétel legalább alapszintű latintudás.
A kurzus során Jagello-kori latin nyelvű dekrétális források fordítása és elemzése történik alapos kitekintéssel a kor gazdasági, társadalmi és politikai viszonyaira.
11. **Historiográfiai szakszeminárium szakdolgozatkészítőknek.** (2szem). Sebők Ferenc adj. (I).
12. **A sajtó mint modern történeti forrás.** (2szem). Serfőző Zoltán adj. (II).
Sajtótörténettel egybekötött forrásfeldolgozó szeminárium, különös tekintettel az 1920/56 közötti magyar politikai sajtóra; érdeklődés esetén a sportsajtóra.
13. **A francia tőke kivétel eredményei és kudarcai 1880—1962 között.** (2szem). Serfőző Zoltán adj. (II).
A francia tőke kivétel területi megoszlásának és történeti hullámszásának vizsgálata a tárgyalt időszakban, elsősorban a francia gazdaságtörténeti szakirodalom alapján.
14. **Szubjektív források — naplók és emlékiratok — a Horthy-korszakról.** (2szem). Kovácsné Pihurik Judit (I).
A Horthy-korszakra vonatkozó naplók, emlékiratok szövegeinek elemzése, összehasonlítása, szakirodalmi munkákkal és levéltári forráskiadványokkal való összevetése. Azonosságok, eltérések a korszak kialakításában. Forráskritika a memoárirodalom felhasználásakor.
15. **Az 1944 utáni magyar történelem — filmekben.** (2szem). Kovácsné Pihurik Judit (II).
A második világháborút követő időszak egyes eseményeinek, tendenciáinak, jelenségeinek filmes feldolgozásai alapján az 1944—1968 közötti korszak áttekintése.
16. **Magyar őstörténeti szeminárium.** (2szem). Zimonyi István tszv. doc.
Az önálló tudományos munkára való felkészülés keretében a hallgatók szemináriumi dolgozatokat készítenek, amelyet nyilvánosan megvitatunk.
Magyar őstörténet szakosoknak.
17. **Fejezetek a történeti földrajzból** (2szem). Szántó Richárd PhD. (I).
A szeminárium célja a történeti földrajz kézikönyveinek, szakirodalmának és alapvető módszereinek megismertetése, valamint a történeti földrajzi munkák elkészítéséhez szükséges alapvető készségek és ismeretek elsajátítása.
18. **Ukrajna története a X—XVIII. században.** (2szem). Kertészné Varga Beáta adj. (I).
19. **Passzionátus Olvasókönyv. Szövegek és szövegértelmezések a békebeli Magyarországról.** (2szem). Szabó Pál Csaba tans. (II).
A századforduló idejéből származó naplók, levelek, újságcikkek, hivatalos iratok strukturális elemzése. A kor néhány tipikus kommunikációs módszerének bemutatása.
20. **Római történelem és történetírás.** (2szem). Maróti Egon prof. em. (I—II).

Szakszeminárium szakdolgozóknak; célja a választott témák speciális problémáinak megbeszélése, továbbá szakmai-módszertani kérdések megtárgyalása, a munkához szükséges szakmai segédeszközök bemutatása; a munka irányítása.

21. **XVI—XVII. századi levéltári források olvastatása szakdolgozókkal.** (1, ill. 2szem). Tóth Sándor tszv. doc. (I—II).

Megjegyzés: 1. félév: 1 óra, 2. félév: 2 óra.

A szakdolgozat formai és tartalmi követelményei. A levéltár felépítése, a levéltári kutatással kapcsolatos tudnivalók. Levéltári források (magyar, latin nyelvű) olvastatása.

22. **Szakdolgozati konzultáció.** (2szem). Marjanucz László tszv. doc. (I—II).

23. **Szakdolgozati szeminárium.** (2szem). Csernus Sándor adj. (I—II).

24. **Szakszeminárium történelemből szakdolgozatkészítőknek.** (2szem). Kordé Zoltán adj. (I—II).

25. **Szakdolgozati konzultáció.** (2szem). Soós Katalin egy. tan. (I—II).

26. **Szakdolgozati konzultáció.** (2szem). Belényi Gyula doc. (I—II).

27. **Szakdolgozati konzultáció.** (2szem). Pelyach István tud. smts. (I—II).

28. **Szakdolgozati konzultáció.** (2szem). Giczi Zsolt PhD-ösztöndíjas. (I—II).

29. **Szakdolgozati szakszeminárium.** (2szem). A. Sajti Enikő doc. (I—II).

30. **Szakdolgozati szakszeminárium.** (2szem). J. Nagy László tszv. doc. (I—II).

31. **Szakdolgozati szeminárium.** (2szem). Kukovecz György adj. (II).

A TÖRTÉNELEM SZAK VIZSGAKÖVETELMÉNYEI

A hallgató a történelem diplomának a szak *Tantervében* megszabott feltételeit a Tanterv és a *Tanulmányi és Vizsgaszabályzat* keretei között — az *Ösztöndíjszabályzat* figyelembevételét ajánlva — tanulmányi ideje alatt **tetszőleges sorrendben és ütemezésben** teljesítheti. A szigorlatok — *Tanegységlistában* jelzett — előfeltételei az egyes tanegységek alá besorolt kurzusok valamelyikével teljesíthetők (ld. *Kurzuslista*). Szemeszterenkénti kötelező óraterhelés — és vizsgaminimumot a szak nem ír elő.

SPECIÁLIS KÉPZÉS

Jelenleg a történelem szakon belül három specializáció fut: a „Kelet-Európa története” minor szak és „A Mediterráneum története” specializáció az Új- és Legújabbkori Egyetemes Történeti, valamint a „Magyar medievisztika” minor szak a Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti és a Történeti Segédtudományok tanszékek gondozásában. E specializációkat illetően az alábbiakban rövid áttekintő tájékoztatást adunk, részletes felvilágosításért viszont az illetékes tanszékvezetőkhez kell fordulni.

A szak felvételének előfeltétele: azok a történelem szakos hallgatók vehetik fel, akik letették a középkori egyetemes történeti szigorlatot (476—1492); egy, a tanszék által meghirdetett 19. századi Kelet-Európa tárgyú szeminárium anyagából egy gyakorlati jegyet szereztek; valamint egy világnyelvet vagy bármely kelet-európai nyelvet legalább olvasási szinten ismernek.

Tanterv

A Kelet-Európa minor szak képzés célja az, hogy a történelmen belül egy speciális régió, Kelet-Közép Európa modern kori történetét a legújabb eredmények alapján elmélyülten ismerjék meg a hallgatók. Célja, hogy felkészüljenek egyrészt olyan gyakorlati feladatok megoldására, amelyek a régió alapos ismeretét tételezik fel, másrészt az önálló tudományos munkára. A képzés összes tantervi óráinak száma 40, időtartama 3 év (6 félév). A kötelezően elvégzendő kurzusok egymásraépülése alapján álló tanterv a következő:

I. évf. I. félév

- A modern világgazdaság kialakulása (koll.)
- Kelet-Közép-Európa a 19. sz.-i világgazdaságban (gyak. jegy)
- A nemzeti, nemzetiségi kérdés Kelet-Közép-Európában I. (gyak. jegy)

I. évf. II. félév

- Polgárosodás és modernizáció I. (koll.)
- A nemzeti, nemzetiségi kérdés Kelet-Közép-Európában II. (gyak. jegy)
- Oroszország a 19. században (gyak. jegy)

II. évf. I. félév

- Kelet-Közép-Európa a nemzetközi kapcsolatok rendszerében a 19. sz.-ban (koll.)
- Polgárosodás és modernizáció II. (koll.)
- Eszmei áramlatok a 19—20. században I. (gyak. jegy)

II. évf. II. félév

- Eszmei áramlatok a 19—20. században II. (gyak. jegy)
- Lengyelország, Románia, Baltikum, Balkán (választható) (gyak. jegy)
- A nemzetközi erőviszonyok átrendeződése a két világháború között (gyak. jegy)

III. évf. I. félév

- Kelet-Közép-Európa gazdasági fejlődése a két világháború között (koll.)
- Nácizmus, fasiszmusok (gyak. jegy)
- Németország a 20. században (gyak. jegy)
- Specializáció (gyak. jegy)

III. évf. II. félév

- A nemzetközi erőviszonyok alakulása 1945 után (koll.)
- Valamelyik kelet-közép-európai ország 1945 utáni története (gyak. jegy)
- A nemzeti nemzetiségi kérdés a II. világháború után (gyak. jegy)
- Specializáció (gyak. jegy)

A minor szak elvégzése szakdolgozattal és államvizsgálattal zárul, amelynek eredménye két részjegyből tevődik össze: a szakdolgozat (a védést is beszámítva) és az államvizsga érdemjegyből. További, részletesebb információkkal a minor szak vezetője, A. Sajti Enikő tszv. doc. szolgál.

MEDITERRÁN SPECIÁLIS KÉPZÉS

Három éves stúdium, heti 6 órában.

A képzésben való részvétel feltételei: az első szigorlat letétele; egy a régióban használatos idegen nyelv középfokú ismerete (vagy szakosság az ilyen nyelvből); szakdolgozat készítése a témakörből.

Értékelés: félévenként egy kollokvium, két gyakorlati jegy.

Az előadásokon és a szemináriumokon az Európa sajátos részét képező mediterrán régió 19—20. századi történetével foglalkoznak a hallgatók. Konkrétan: az arab-izlám civilizáció jellemzői, az északi és a déli part kapcsolata (gazdaság, kereskedelem, gyarmatosítás, antikolonialista nemzeti mozgalmak). Konfliktusok a régióban (palesztin kérdés, algériai háború, arab-izraeli háborúk). A mediterrán Európa (Spanyolország, Görögország, Portugália) demokratizálódási folyamata.

A képzéssel kapcsolatos részletesebb információkért keressék fel J. Nagy László egy. tanárt.

MAGYAR ŐSTÖRTÉNET

A magyar nép múltjának legrégebb korszakáról meglehetősen sok tévhit él. Nemzeti tudatunkban az őstörténehez való viszony jelentős szerepet játszik, ezért szükséges egy a nemzetközi tudomány által felállított mérce szerinti szemlélet kialakítása és elterjesztése. A magyar őstörténet szak oktatása több tanszék együttműködésére épül, ezért a különböző tanszékek (középkori egyetemes, középkori magyar, altajisztika, régészet, szlavisztika, finnugor, antropológia, néprajz) közötti koordinációt a Középkori Egyetemes Történeti Tanszék vállalja magára.

A magyar őstörténet B szakot a JATE Bölcsészettudományi Kar valamennyi hallgatója felveheti, aki az első éves történelem szakosoknak meghirdetett magyar őstörténet előadásból kollokvált és bármely szak szervezésében magyar őstörténet speciál kollégiumot hallgatott, illetve két féléven keresztül latin, görög vagy arab nyelvet tanult és gyakorlati jegyet (legalább jó szinten) szerzett. A képzés ideje nyolc félév; a diploma megszerzéséhez komplex államvizsgát kell tenni. Végzés esetén az oklevélbe *magyar őstörténeti szakos előadó* bejegyzés kerül. A szak az alábbi arányokban oszlik meg a különböző szakterületek alapján:

- régészet (8 félév — heti 2 órással)
- nyelvtörténet (8 félév — heti 1 órással)
- írott források (8 félév — heti 3 órással)
- szeminárium (9 félév — heti 1 órással)
- Speciál kollégiumok (8 félév — heti 1 órással)
- néprajz (1 félév — heti 1 órással)
- antropológia (1 félév — heti 1 órással)

történeti földrajz (1 félév — heti 1 óraszám)

Belső-Ázsia története (1 félév — heti 1 óraszám)

Kelet-Európa története (4 félév — heti 1 órásszámmal)

A képzéssel kapcsolatos részletesebb információkkal Zimonyi István tszv. docens és Márton Alfréd tanársegéd tud szolgálni.

MAGYAR MEDIEVISZTIKA

B felvételi minor szak

A képzés célja, hogy a szak oktatási programja révén elősegítse mindazon gyakorlati és elméleti ismeretek elsajátítását, amelyek nélkülözhetetlenek az önálló tudományos munkához a magyar középkortudomány iránt elhivatottságot érző hallgatók számára. A szakra azok jelentkezhetnek, akik teljesítették a középkori magyar történeti szigorlatot és legalább egy évet elvégeztek az egyetemen. A szak évfolyamonként max. 12 fővel indul, ennél nagyobb számú jelentkezés esetén felvételi vizsgát kell tenni, amiről külön tájékoztatást kapnak az érintettek.

A program 6 féléves, ám a szabad órafelvételek lehetőségének biztosítása révén 4 félév alatt is teljesíthető. A szakot felvevő hallgatóknak külön szakdolgozatot kell írniuk magyar medievista téméből, amelynek megvédése egyben az államvizsgát is jelenti. A képzés 4 tematikai blokkból áll, amelyekben belül meghatározott számú tanegységet kell szabadon megválasztott sorrendben teljesíteni. A tematikai blokkok a következők:

I. Középlatin paleográfia

II. Forrásismeret

III. Műhelyszeminárium

IV. Elméleti stúdiók

Valamennyi felvett kurzusból érdemjegyet kell szerezni, a teljesítendő tanegység-követelmények kívánalma szerint (koll. vagy gyak. jegy). A medievisztika szak meghirdetett kurzusai (leírásukkal együtt) fentebb kivétel nélkül megtalálhatók — külön utalással a medievista szakosokra — a történelem szak szabadon választott előadásainak (TÖ-201.) és szemináriumainak (TÖ-202.) kínálatában.

További információkat az illetékes Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti, valamint a Történeti Segéd tudományok tanszékéről szerezhetnek az érdeklődők.

Megjegyzés: A két említett tanszék úgy döntött, hogy a medievisztika minor szakot az 1996/97-es tanévben szüneteltetik, az 1997/98-as tanévben pedig előreláthatólag némi módosítással fogják újraindítani. Közvetlen értesülésekért forduljanak a két tanszékhez.

AJÁNLOTT STRATÉGIÁK

Hogyan ültethetők át a gyakorlatba az előzőekben foglalt szabályok, lehetőségek és tudnivalók? Nagyon sokféleképpen, minthogy a történész képzési program legfontosabb sajátossága, hogy a szigorlatok előfeltételként minősülő tanegységek viszonylagos kötöttségén

túl minden tanegység (beleértve a szigorlatokat) teljesen tetszőleges sorrendben vehető fel. **Mindenki teljes szabadságot élvez saját képzési rendjének összeállításában, s természetesen a teljes felelősséget is viseli döntéséért.**

Éppen ezért ajánlatos a kezdet kezdetén kinek-kinek végiggondolnia, hogy milyen stratégiát választ a történész diplomáig vezető nyolc félév teljesítéséhez. Milyen szempontokat érdemes végiggondolni? **Az első kérdés, hogy egy alapos, mindenre többé-kevésbé arányosan kiterjedő alapképzést vállalkoz-e fel, vagy a kötelezőkből a szükséges minimum teljesítése mellett a lehető legnagyobb teret biztosítom az érdeklődési körömnek leginkább megfelelő specializációhoz? A második: nagyjából egyenletesen, félévenkénti arányos terheléssel teszem-e ki magam nagy megmérettetéseknek (szigorlatok), vagy kevés félévben koncentrált teherviselésre vállalkozom? A harmadik kérdés: kronologikusan haladok-e a tárgyfelvételben, vagy valamilyen sajátos, egyéni szempont vezet a haladásban? A kérdések száma a részletproblémák tekintetbevételével szaporítható lenne tovább is, azonban a felvetett három alternatív lehetőségből mindenkinek magának kell kiválasztania a neki legmegfelelőbbet, s a további, aprólékosabb programtervezéskor ráér kialakítani a finomabb stratégiát.**

Mielőtt vázolnánk a lehetséges alapvető út-típusokat, nyomatékosan hangsúlyozni szükséges, hogy a választások önmagukban természetesen leggyegetek, viszont a jó és rossz döntésekért mindenki önmaga felé tartozik elszámolással. S mert ugyanannak a követelménynek a több úton lehetséges teljesítéséről van szó, célszerű legelőször táblázatba foglalni az egységes követelményt. Az egyes rovatokba tartozó tanegységek, illetve kurzusok — alternatív formában — visszakereshetők a szak tanegység- és kurzuslistájában.

Kötelezően teljesítendő

7 szigorlat

(Címük a sorrend megválasztásával írható be.)

1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.
6.	6.
7.	7.

9 kollokvium

(Címük a sorrend és a kurzus megválasztása után írható be.)

1.	8.
2.	9.
3.	10.
4.	11.

5.	12.
6.	13.
7.	14.
8.	15.
9.	16.

9 gyakorlati jegy

(A szemináriumok címe a sorrend és a kurzus megválasztása után írható be.)

1.	17.
2.	18.
3.	19.
4.	20.
5.	21.
6.	22.
7.	23.
8.	24.
9.	25.

A szak által meghirdetett/engedélyezett kurzusokból szabadon választhatóan szerzett

7 kollokviumi jegy

(A cím a kiválasztás és a sorrend eldöntése után tölthető ki.)

1.	26.
2.	27.
3.	28.
4.	29.
5.	30.
6.	31.
7.	32.

14 gyakorlati jegy

(A cím a kiválasztás és a sorrend eldöntése után tölthető ki.)

1.	33.
2.	34.
3.	35.
4.	36.
5.	37.
6.	38.
7.	39.
8.	40.

9.	41.
10.	42.
11.	43.
12.	44.
13.	45.
14.	46.

Megjegyzés: Ha nem rendelkezik latin érettségivel, itt veheti fel a latin záróvizsgához szükséges nyelvórákat.

A Kar által előírt általános, műveltségi tárgyak
(Egy szak esetén 16, egynél több szaknál 8 db két órás kurzus)

4 viszonylagosan kötött kurzus

(A cím három esetben a kiválasztás, illetve a sorrend eldöntése után tölthető ki.)

1.	47.
2.	48.
3.	49.
4.	50.

Megjegyzés: A négy közül az egyik kötelezően a filozófia, a másik hármat a filozófia, a szociológia, a pszichológia, a logika vagy az esztétika, a jogi ismeretek vagy a politológia tárgyköréből kell kiválasztani.

12 (vagy 4) kurzus az egyetem által — de semmiképp a szak által — meghirdetett kurzusokból (a közzétett lista alapján)

(A cím a kiválasztás, illetve a sorrend eldöntése után tölthető ki.)

5.	51.
6.	52.
7.	53.
8.	54.
9.	55.
10.	56.
11.	57.
12.	58.
13.	59.
14.	60.
15.	61.
16.	62.

Megjegyzés: Ezek között szerepelhetnek a testnevelés órák.

Szakdolgozatkészítés 55. vagy 63.; Államvizsga 56. vagy 64.

A történelem szakos követelmények összesített táblázata

7 szigorlat	9 kötelező koll.	9 kötelező gyj.	7 szabadon vál. koll.	14 szabadon vál. gyj.	4 ált. művelő szabadon választott tárgyból szerzett jegy	12 /v. 4/ ált. műv. szabadon választott tárgyból szerzett jegy	szakdolgozatkészítés	államvizsga
1.	8.	17.	26.	33.	47.	51.	55.v.-63.	56.v.64
2.	9.	18.	27.	34.	48.	52.		
3.	10.	19.	28.	35.	49.	53.		
4.	11.	20.	29.	36.	50.	54.		
5.	12.	21.	30.	37.		55.		
6.	13.	22.	31.	38.		56.		
7.	14.	23.	32.	39.		57.		
	15.	24.		40.		58.		
	16.	25.		41.		59.		
				42.		60.		
				43.		61.		
				44.		62.		
				45.				
				46.				

A táblázatok folyamatos kitöltése lehetővé teszi a félévenkénti előrehaladás folyamatos követését.

Lássunk ezek után három példát az előrejutás lehetséges módozataira. Mindhárom összeállított táblázat a terhelés arányos elosztásából indul ki, ami a vizsgák, a szigorlatok, a jegyek és a heti óraterhelés szempontjából egyaránt érvényesül. Nyilvánvaló, hogy ki-ki egyénileg megteheti az aránytalan elosztást is, ezt azonban mintán értelmetlen illusztrálni, hiszen az eltolódások szükségképpen valamely egyéni szemponttal indokolhatók, s csak annak ismeretében lehet egy meghatározott törekvést kifejezésre juttatni a tervezésben. Ha határozott

célja van az aránytalan teherfelvételnek — pl. valamely félév „üressé” tétele — egyedül kell annak megfelelően kialakítani a programot.

Érdemes itt arra is kitérni, hogy milyen távra célszerű tervezni. Semmi esetre sem nyolc félévre. Ugyan az előzetesen felvetett három kérdésben tanácsos még a legelején állást foglalni — kronologikus-e, érdeklődési kört középpontba állító-e, illetve arányos tehervállalású-e az egyéni képzési terv —, hiszen ezek a tervezés főbb vonalait meghatározzák, ám hogy melyik tárgyra melyik félévben kerüljön sor, ezt minimum egy, maximum 3—4 félévre kell/érdemes előre tervezni. Mert az érdeklődési kör is változhat időközben, és váratlan helyzetek is adódhatnak (pl. külföldi ösztöndíj), ezért jó, ha egy program rugalmas és lehetőséget nyújt a későbbi változtatásokra.

Az összeállított három minta közül az első erősen szigorlatcentrikus, illetve az erős alapképzésre helyezi a hangsúlyt. Ez abban jut kifejezésre, hogy a szabadon választott kollégiumokat (előadásokat, szemináriumokat) is szinte teljesen a szigorlati tárgyaknak rendeli alá. Kiindulása, hogy mélyebb az az ismeret, amelyet huzamosabb foglalkozással és többszöri tanulással (vizsgákkal) sajátít el az ember, mint amit intenzív „kampánytanulással”; ezáltal könnyebben teljesíthető a szigorlat. Ez persze bizonyos fokig vizsgaduplázást eredményez, hiszen azonos vizsgaidőszakban szerepel ugyanazon tárgykörből egy kollokvium és egy szigorlat, ám ma még senki sem tudja megmondani, hogy mi válik a jövőben „tömeges” hallgatói stratégiává: a szabadon választott kollokviumi jegyeknek a „vizsgát kétszeres” egyszerűbb megszerzési módja, vagy a minél szélesebb körű tárgyvételre való törekvés. Ki-ki döntse el maga.

Az első minta abban az értelemben is beszabályozottabb, hogy tesz néhány — a többi táblázatnál is hasznosítható — javaslatot az általános tárgyakra, elsősorban is a Kar által viszonylagosan megkötött kurzusokra vonatkozóan. Világos, hogy csak példákról van szó, mindenkinek szíve-joga az ettől eltérő választás. A szabadon választott kurzusok abból a megfontolásból bővülnek a magasabb számú féléveknél, hogy a tanulmányok során kialakult érdeklődési terület (szakdolgozati téma) valamelyest nagyobb időkeretet nyerhessen az elmélyültebb felkészüléshez. A szakdolgozat elkészíthetőségének biztosításához, valamint a nyolcadik félév végének nagyobb terheihez (államvizsga) célszerű az utolsó félév heti óraszámait lehetőség szerint csökkenteni.

A félévi rovatok számát tekintve látszólag nem sokban tér el a **második** — és a harmadik — táblázat az elsőtől. Valójában azonban alapvető a különbség. A második táblázat azok figyelmébe ajánljuk, akik igen határozott érdeklődési körrel — korszak, téma — iratkoznak be a szakra, és elsősorban e terület(ek)re óhajtják képzésük hangsúlyát helyezni.

A szabadon választott órák itt teljes egészében a specializálódást szolgálják, amely terében azáltal még tovább is szélesíthető, hogy az általános tárgyak esetén is lehetőség van — 4 kurzust kivéve — az érdeklődési körhöz kapcsolódó órafelvételre. Megjegyzést érdemel itt mindhárom mintához, hogy a félévi vizsgaterhelés önszabályozása szempontjából az általános tárgyak felvételénél nem mellékes körülmény: milyen jellegűek a választott tárgyak, szemináriumok vagy előadások-e, hiszen ez erősen befolyásolja a kollokviumi és a gyakorlati jegyek arányát. A második táblázat tehát az egyéni érdeklődésből kiinduló képzés tág lehetőségeit illusztrálja.

A **harmadik** táblázat fordított kronológiával építkezik, s itt is teljes körben nyitva vannak a szabadon választott órák az érdeklődési terület számára. Persze nemcsak a mából visszafelé haladva lehet felvenni az órákat, hanem elképzelhető akár előbb a magyar, majd az egyetemes

történet végigvitele akár ennek fordítottja is, vagy akár egy teljesen más megközelítésű tárgyfelvelel. A három táblázat tetszőleges szempontokból és mértékben ötvözhető is.

Végezetül mindegyik ajánlásra érvényesen szükséges kitérni még egy mozzanatra, nevezetesen az óraszámok kérdésére. Végig követhető, hogy a heti óraszámok nagyjából arányosak a három mintában. Tudni kell azonban, hogy ezek inkább maximális, mintsem minimális óraszámok. A táblázatokban többnyire két órás kurzusok szerepelnek, viszont a szabadon választott tárgyaknál lehetőség van az eltérésre ettől. Fel lehet venni egy, vagy akár kettőnél több órás kurzust is, ezáltal változtathatók a heti óraszámok.

Mindemellett nem igazán az óraszámok, hanem a megszerzendő minősítések a lényegesek. A tanegységek számától — amint a történelem szak követelményeit tartalmazó táblázatok mutatják — eltérni nem lehet. Ide tartozik, hogy a három mintaprogramban egyformán szerepelnek a latin órák, holott lényeges, hogy a latinból érettségizettek felmentést nyernek ezek alól. Követelményeik viszont a teljesítendő tanegységeket illetően nekik sem csökkennek, mert a latin órák helyén más szabadon választott szemináriumokat tartoznak felvenni.

I.

1. félév	2. félév
kötelező segédtudományi alapozó szem. gyakorlati jegy 2 óra	kötelező segédtudományi előadás kollokvium 2 óra
kötelező ókortörténeti előadás kollokvium 2 óra	szabadon választott ókor történeti előadás kollokvium 2 óra
kötelező ókortörténeti szeminárium gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott ókor történeti szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező középkori magyar történeti előadás kollokvium 2 óra	szabadon választott középk. magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező középkori magyar történeti szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott kk. magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon választott latin kezdőknek gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott latin középfeladóknek gyakorlati jegy 2 óra
általános tantárgy pl. filozófia jegy 2 óra	általános tantárgy pl. filozófia jegy 2 óra
általános tantárgy pl. régészet jegy 2 óra	általános tantárgy pl. néprajz jegy 2 óra
	ókortörténeti szigorlat

heti óraszám:	16	16
szigorlat:	—	1
kötelező koll. jegy:	2	1
szab. vál. koll. jegy:	—	2
köt. gyak. jegy:	3	—
szab. vál. gyak. jegy:	1	3
ált. tárgyból jegy:	2	2
félévi összes jegy:	8	10

(a szig. kétszer számít)

3. félév	4. félév
kötelező középkori egyetemes tört. ea. kollokvium 2 óra	szabadon választott középk. egy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező középk. egy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott középk. egy tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező újkori magy. tört. ea. kollokvium 2 óra	szabadon választott újkor magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező újkori magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott újkor magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon választott latin forrásolvasás záróvizsga 1 v. 2 óra	általános tárgy pl. logika jegy 2 óra
általános tárgy pl. közgazdaságtan jegy 2 óra	általános tárgy pl. pszichológia jegy 2 óra
általános tárgy pl. esztétika jegy 2 óra	általános tárgy pl. jogi ismeretek jegy 2 óra
középkori magyar történeti szigorlat	középkori egyetem történeti szigorlat

heti óraszám:	14	14
szigorlat:	1	12
köt.koll.jegy:	2	-
szab.vál.koll. jegy:	-	2
kötelező gyak. jegy:	2	—
szab. vál. gyak. jegy:	1	2
általános t.-ből jegy:	2	3
félévi összes. jegy:	9	9

5. félév	6. félév
kötelező újkori egy. tört. előadás kollokvium 2 óra	kötelező legújabbkori magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező újkori egy. tört. szeminárium gyakorlati jegy 2 óra	kötelező legújabbkori magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező segédtud. ea. pl. műv. tört. kollokvium 1 óra	szabadon választott újkori egy. tört. ea. kollokvium 2 óra
szabadon választott újkori magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott újkori egy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	szabadon választott tárgyból szeminárium gyakorlati jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
újkori magyar történeti szigorlat	újkori egyetemes történeti szigorlat

heti óraszám:	13	14
szigorlat:	1	1
kötelező koll. jegy:	2	1
szab. vál. koll. jegy:	—	1
köt. gyak. jegy:	1	1
szab. vál. gyak. jegy:	1	2
ált. t.-ből jegy:	3	2
félévi összes jegy:	9	9

7. félév	8. félév
kötelező legújabbkori egy. tört. ea. kollokvium 2 óra	szabodon választott egy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező legújabbkori egy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabodon vál. legújabbk. egy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező segédtd. szem. pl. historiográfia gyakorlati jegy 2 óra	szabodon választott tárgyból szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabodon vál. legújabbk. magy. tört. ea. kollokvium 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
szabodon vál. legújabbk. magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	legújabbk. egy. tört. szigorlat
szabodon választott tárgyból szeminárium gyakorlati jegy 2 óra	szakdolgozatkészítés és védelem
általános tárgy jegy 2 óra	államvizsga
legújabbkori magy. tört. szigorlat	

heti óraszám:	13	8
szigorlat:	1	1
köt. koll. jegy:	1	—
szab. vál. koll. jegy:	1	1
köt. gyak. jegy:	2	—
szab. vál. gyak. jegy:	2	2
ált. tárgyból jegy:	1	1
félévi összes jegy:	9	6

II.

1. félév	2. félév
kötelező segédtudományi alapozó szem. gyakorlati jegy 2 óra	kötelező segédtudományi előadás kollokvium 2 óra
kötelező ókortörténeti előadás kollokvium 2 óra	kötelező középkori magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező ókortörténeti szeminárium gyakorlati jegy 2 óra	kötelező középkori magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
szab. vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
szab. vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott latin középfeladónak gyakorlati jegy 2 óra
szabadon választott latin kezdőknek gyakorlati jegy 2 óra	általános tantárgy pl. filozófia jegy 2 óra
általános tantárgy pl. filozófia jegy 2 óra	általános tantárgy pl. néprajz jegy 2 óra
általános tantárgy pl. régészet jegy 2 óra	ókortörténeti szigorlat

heti óraszám:	16	16
szigorlat:	—	1
köt. koll. jegy:	1	2
szab. vál. koll. jegy:	1	1
köt. gyak. jegy:	2	1
szab. vál. gyak. jegy:	2	2
ált. tárgyból jegy:	2	2
félévi összes jegy:	8	10



3. félév	4. félév
kötelező középkori egyetemes tört. ea. kollokvium 2 óra	kötelező újkor magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező középk. egy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	kötelező újkor magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabdon választott latin forrásolvasás záróvizsga 1 v. 2 óra	általános tárgy pl. logika jegy 2 óra
általános tárgy pl. közgazdaságtan jegy 2 óra	általános tárgy pl. pszichológia jegy 2 óra
általános tárgy pl. esztétika jegy 2 óra	általános tárgy pl. jogi ismeretek jegy 2 óra
középkori magyar történeti szigorlat	középkori egyetem történeti szigorlat

heti óraszám:	14	14
szigorlat:	1	1
kötelező koll. jegy:	1	1
szab. vál. koll. jegy:	1	1
köt. gyak. jegy:	1	1
szab. vál. gyak. jegy:	2	1
ált. tárgyból jegy:	2	3
félévi összes jegy:	9	9

5. félév	6. félév
kötelező újkori egy. tört. előadás kollokvium 2 óra	kötelező legújabbkori magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező újkori egy. tört. szeminárium gyakorlati jegy 2 óra	kötelező legújabbkori magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező segédtud. ea. pl. műv. tört. kollokvium 1 óra	szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
újkori magyar történeti szigorlat	újkori egyetemes történeti szigorlat

heti óraszám:	13	14
szigorlat:	1	1
kötelező koll. jegy:	2	1
szab. vál. koll. jegy:	—	1
köt. gyak. jegy:	1	1
szab. vál. gyak. jegy:	1	2
ált. tárgyból jegy:	3	2
félévi összes jegy:	9	9

7. félév	8. félév
kötelező legújabbkori egy. tört. ea. kollokvium 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra
kötelező legújabbkori egy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező segéd tud. szem. pl. historiográfia gyakorlati jegy 1 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	legújabbkori egy. tört. szigorlat
szabdon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szakdolgozatkészítés és védés
általános tárgy jegy 2 óra	államvizsga
legújabbkori magy. tört. szigorlat	

heti óraszám:	13	8
szigorlat:	1	1
kötelező koll. jegy:	1	—
szab. vál. koll. jegy:	1	1
köt. gyak. jegy:	2	—
szab. vál. gyak. jegy:	2	2
ált. tárgyból jegy:	1	1
félévi összes jegy:	9	6

III.

1. félév	2. félév
kötelező segédtudományi alapozó szem. gyakorlati jegy 2 óra	kötelező segédtudományi előadás kollokvium 2 óra
kötelező legújabbk. egy tört. ea. kollokvium 2 óra	kötelező legújabbk. magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező legújabbk. egy tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	kötelező legújabbk. magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
	legújabbkori egyetem történeti szigorlat

heti óraszám:	16	16
szigorlat:	—	1
köt. koll. jegy:	1	2
szab. vál. koll. jegy:	1	1
köt. gyak. jegy:	2	1
szab. vál. gyak. jegy:	2	2
ált. tárgyból jegy:	2	2
félévi összes jegy:	8	10

3. félév	4. félév
kötelező újkori egy. tört. ea. kollokvium 2 óra	kötelező újkori magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező újkori egy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	kötelező újkori magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott latin kezdőknek gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
legújabbkori magyar történeti szigorlat	újkori egyetemes történeti szigorlat

heti óraszám:	14	14
szigorlat:	1	1
köt. koll. jegy:	1	1
szab. vál. koll. jegy:	1	1
köt. gyak. jegy:	1	1
szab. vál. gyak. jegy:	2	1
ált. tárgyból jegy:	2	3
félévi összes jegy:	9	9

5. félév	6. félév
kötelező középkori egy. tört. előadás kollokvium 2 óra	kötelező középkori magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező középkori egy. tört. szeminárium gyakorlati jegy 2 óra	kötelező középkori magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező segédtud. ea. kollokvium 1 óra	szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra
szabadon választott latin középhaladóknak gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	szabadon vál. latin forrásolvasás záróvizsga 1 v. 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
újkori magyar történeti szigorlat	középkori egyetemes történeti szigorlat

heti óraszám:	13	14
szigorlat:	1	1
köt. koll. jegy:	2	1
szab. vál. koll. jegy:	—	1
köt. gyak. jegy:	1	1
szab. vál. gyak. jegy:	1	2
ált. tárgyból jegy:	3	2
félévi összes jegy:	9	9

EGY-64

7. félév	8. félév
kötelező ókor tört. ea. kollokvium 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra
kötelező ókor tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező segéd tud. szem. gyakorlati jegy 1 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	ókori történeti szigorlat
szabdon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szakdolgozatkészítés és védelem
általános tárgy jegy 2 óra	államvizsga
középkori magyar tört. szigorlat	

heti óraszám:	13	8
szigorlat:	1	1
köt. koll. jegy:	1	—
szab. vál. koll. jegy:	1	1
köt. gyak. jegy:	2	—
szab. vál. gyak. jegy:	2	2
ált. tárgyból jegy:	1	1
félévi összes jegy:	9	6



A 17 10 1 1